ОПШТИНА СЕЧАЊ

ПРОГРАМ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ СЕЧАЊ

2019-2020. СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ

Децембар 2018.

Садржај

Увод 3

1. Приступ изради програма руралног развоја 4

1.1. Фазе и учесници 4

1.2. Преглед постојеће документације 5

2. Карактеристике подручја 6

2.1. Територијално одређење општине Сечањ 6

2.1.1. Демографске карактеристикеи трендови 8

2.2. Привредна структура подручја 10

2.2.1. Локално тржиште рада 12

2.2.2. Предузетништво 14

2.2.3. Индустријске зоне 15

2.3. Друштвена инфраструктура 15

2.4. Просторно уређење и инфраструктура 19

2.4.1. Енергетска инфраструктура 20

2.4.2. Саобраћајна инфраструктура 21

2.4.3. Гасоводна инфраструктура 22

2.4.4. Електронска комуникациона инфраструктура 23

2.4.5. Водоснабдевање 24

2.4.6. Канализација и отпадне воде 24

2.4.7. Јавни превоз 25

2.5. Природни ресурси, заштита животне средине и управљање отпадом 25

2.5.1. Природни ресурси 25

2.5.2. Заштита животне средине и управљање отпадом 28

2.5.3. Обновљиви извори енергије 31

2.6. Пољопривреда 32

2.6.1. Задруге 34

2.6.2. Биљна производња 36

2.6.3. Сточарство 38

2.6.4. Друге активности у вези са газдинствима 39

2.6.5. Рибарство 40

2.6.6. Пчеларство 41

2.6.7. Органска пољопривреда 41

2.6.8. Наводњавање и одводњавање 41
2.7. Рурални туризам 42
2.7.1. Туристичка организација општине Сечањ 42
2.7.2. Туристичка супраструктура 42
2.7.3. Туристички потенцијали 43
2.7.4. Ловство и рибарство 43
2.7.5. Термоминералне воде 44
2.8. Шумарство 44
2.9. SWOT анализа најважнијих сектора руралног развоја општине Сечањ 45
3. Политика руралног развоја 47
3.1. Стратешки оквир руралног развоја 47
3.2. IPARD II програм 48
3.3. LEADER приступ и Локалне акционе групе у Србији 49
3.3.1. Улога подручја општине Сечањ у управљању локалним развојем према LEADER принципима 50
3.4. Националне мере 51
3.4.1. Стратегија пољопривреде и руралног развоја и Национални и локални програми подршке 51
3.5. Мере руралног развоја општине Сечањ 52
4. Циљеви и мере руралног развоја ошштине Сечањ 53
4.1. Дефинисање жељене промене 53
4.2. Дефинисање циљева 53
5. Акциони план за рурални развој општине Сечањ 2018-2020. 54
5.1. Пројектни предлози 54
5.2. Ex-post Анализа ефеката 61
Преглед табела, слика и графикона 62

Увод

Политика руралног развоја односи се на друштвено-економски развој руралних подручја. Политика руралног развоја Европске уније је део развоја Заједничке пољопривредне политике, и као таква еволуирала је од политике која се бави структурним проблемима пољопривредног сектора, ка политици која се бави мултифункционалном улогом пољопривреде у друштву, а пре свега изазовима са којима се сусрећемо у ширем руралном контексту.

Територија коју административно покрива Општинска управа Сечањ представља изразито руралну територију у једном од мање развијених подручја Војводине, и налази се у трећој групи према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину. Општина Сечањ је 2015. године увојила кровни стратешки документ до 2020. са годишњим акционим плановима који се сваке године анализирају и ревидирају. У оквиру акционог плана, израђеног у моменту креирања наведеног стратешког документа, планирана је израда Стратегије руралног развоја подручја. Како је у међувремену усвојен Закон о планском систему, као и узимајући у обзир чињеницу да се до 2018. године није приступило изради Стратегије, у овом моменту (2 године до истека стратегије одрживог развоја општине), Општинска управа је донела одлуку о изради Прогама руралног развоја који временски прати стратешки документ, тј. до 2020. године. Одлуку о изради програма донео је председник општине Сечањ 15.06.2018. године, број одлуке је 020-41/2018-II.

Методолошки посматрано, Програм руралног развоја општине Сечањ базиран је на Закону о планском систему, као и на две уредбе које прате наведени Закон, а то су Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединих докумената јавних политика и Уредба о средњорочном планирању. Усвајање наведених уредби се очекује. Анализа стања подручја рађена је на основу доступних званичних статистичких података, на основу разговора са носиоцима развоја подручја, као и на основу попуњених упитника од стране кључних актера.

Програм руралног развоја општине Сечањ прати и акциони план за планирани период, а елементи акционог плана су у потпуности у складу са дефинисаним обавезним елементима у оквиру горе наведене Уредбе. Мере и пројекти у оквиру акционог плана резултат су прикупљања идеја представника са подручја општине Сечањ, као и консултативних предлога експерата, који су у процесу израде пружали техничку помоћ.

Циљ имплементације Програма руралног развоја општине Сечањ је активација и валоризација ресурса подручја ради унапређења конкурентности локалне привреде и укључивање исте у ланце вредности, уравнотежен развој свих насеља, боље повезивање и побољшање квалитета живота локалног становништва.

1. Приступ изради програма руралног развоја

Програм је документ јавне политике који усваја учесник у планском систему, у овом случају локална самоуправа, којим се детаљније разрађује посебан циљ стратегије или другог планског документа у складу са којим се усваја. Према Закону о планском систему Републике Србије, период реализације Програма је до три године, што га чини погодним за имплементацију мера којима се конкретизују стратешки циљеви. Основни стратешки документ општине Сечањ, Стратегија одрживог развоја усвојена за период 2015 – 2020. дефинише визију развоја подручја на следећи начин: „Општина Сечањ је погранична општина са јаком пољопривредном базом, очуваном животном средином и познатим ловним и риболовним подручјима, у коју домаћи и страни туристи радо долазе како због препознатљивих манифестација, тако и због специфичне гастрономске понуде“. Изразит рурални карактер подручја евидентан је и кроз постављене стратешке циљеве, међу којима је први управо унапређење пољопривредне производње. Стога, Програм руралног развоја општине Сечањ има за циљ дефинисање мера који ће допринети развоју пољопривреде, али и других елемената руралног развоја, кроз реализацију акционог плана сачињеног од јасно дефинисаних и у задатом временском периоду остваривих пројектних предлога.

1.1. Фазе и учесници

Израда Програма руралног развоја општине Сечањ подељена је у неколико фаза.

Графикон 1. Фазе у изради Програма руралног развоја општине Сечањ

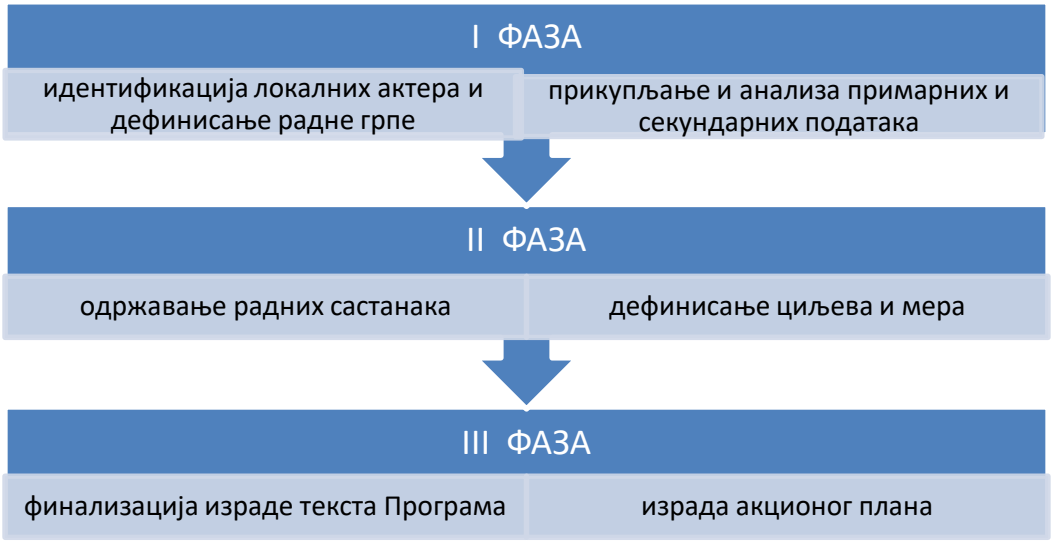

Радну групу чине релевантни актери из општине Сечањ. Група је формирана на мултисекторском и партиципативном приступу (присуство јавног, приватног и цивилног сектора). Како је подручје обухваћено овим програмом релативно мало, формирана је само једна радна група. Учесници радне групе су путем упитника и присуством на састанцима пружили неопходне податке, мишљења и предлоге за унапређење подручја.

Паралелно, пројектни тим је извршио анализу постојеће документације и прикупљао податке из доступних извора. Предлози радне групе су помогли при дефинисању мера, узимајући у обзир потенцијалне изворе финансирања.

Табела 1. Учесници радне групе

Име и презиме	Установа/организација
Дејана Милошевић	Општинска управа Сечањ
Радомир Ковачевић	Општинска управа Сечањ
Драгица Шаренац	Општинска управа Сечањ
Весна Королија	Општинска управа Сечањ
Миленко Вилић	ЈКП „Сечањ“
Маријана Уљаревић	Опште удружење предузетника Сечањ
Перо Кнежевић	Национална служба за запошљавање – испостава Сечањ
Милорад Јовић	Средња школа „Вук Караџић“ Сечањ
Миљана Милошевић	Туристичка организација општине Сечањ
Миленко Мунћан	ЗЗ „Конак“ Конак
Живко Бошков	Удружење грађана сточара „Златно стадо“ Јарковац
Зоран Мијин	Удружење пољопривредника „Бразда“ Јарковац
Марија Вечански	АЖРС „Банатско јагње“ Бока
Ивана Шкрбић	„Клуб родитеља и наставника“ Сечањ
Марица Мељанац	„Клуб родитеља и наставника“ Сечањ
Зорица Палинкаш	Мађарски културни круг Неузина
Анти Хегедиш	Мађарски културни круг Неузина
Спасо Младеновски	Интернет портал општине Сечањ и региона Војводине
Миланка Цветић	АД „Рибњак“ Сутјеска
Никола Срдић	„Граничар“д.о.о. Конак
Драган Влашкалин	„MASSAGRAR“ д.о.о. Нови Сад – ПЈ фарма свиња Сечањ
Радован Михајлов	Пољопривредно предузеће „Економија“ д.о.о. Јарковац
Марко Вуковић	„Фригло“ д.о.о. Сечањ – Сутјеска

1.2. Преглед постојеће документације

Током израде Програма руралног развоја општине Сечањ до 2020., извршен је попис, прикупљање и анализа доступне документације која може имати утицај на развој наведеног програма, због чега подаци, закључци и смернице морају бити узети у обзир. Документа која се сматрају значајним и консултована су приликом развоја овог програма су:

- Стратегија одрживог развоја општине Сечањ до 2020.
- Просторни план општине Сечањ
- Просторни план подручја посебне намене предела изузетних одлика „Потамишје“
- Локални план управљања отпадом општине Сечањ 2011-2020.
- Студија о могућностима експлоатације и коришћења термоминералних вода на простору општине Сечањ

- Ревизија регионалног плана управљања отпадом за град Зрењанин и општине Сечањ, Тител и Ковачица
- Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Сечањ за 2018.

2. Карактеристике подручја

2.1. Територијално одређење општине Сечањ

Специфичан погранични административни положај општине Сечањ, између осталог, чини је посебном, мањом општином у Војводини. Она се налази у источном делу Баната и АП Војводине. Простире се на 523 km2 са 13.267 становника (РСЗ, Попис 2011). Граничне општине су Житиште на северу, Зрењанин на западу, Ковачица и Алибунар на југу и Пландиште на југ-југоистоку. На истоку и североистоку граница општине је истовремено и граница са Румунијом са којом је повезује гранични прелаз у насељеном месту Јаша Томић. Седиште општине Сечањ је образовано у насељеном месту Сечањ, а чини је још десет насељених места: Банатска Дубица, Бока, Бусење, Јарковац, Јаша Томић, Конак, Крајишник, Неузина, Сутјеска и Шурјан. Када је реч о путној мрежи Општине, она је релативно добро повезана унутар себе, као и са осталим деловима Војводине и Србије. Центар општине Сечањ, налази се на око 45˚22' северне географске ширине и 20˚46' источне географске дужине.

Слика 1. Удаљеност општине Сечањ од већих центара

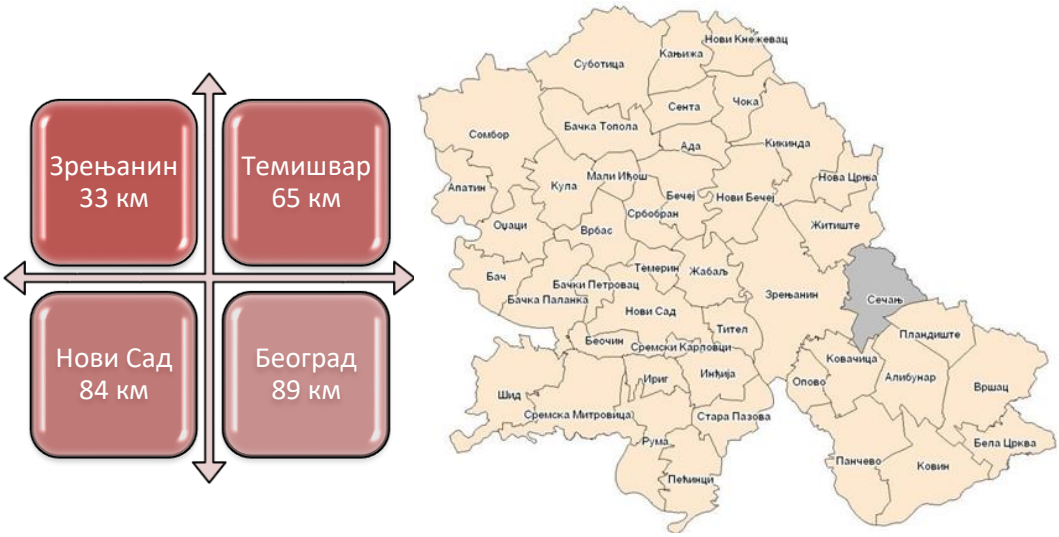

На основу приложеног, може се закључити да погранични положај ове Општине, у односу на значајни привредни центар у окружењу, Зрењанин, као и комуникацијске везе са осталим важним привредним центрима, може повољно утицати на свеукупни развој овог подручја.

У наредној табели налази се преглед општих података везаних за општину Сечањ, као и удео Општине посматрано према ширем подручју.

Табела 2. Општи подаци у поређењу са вишим територијалним јединицама

Територијална јединица	Површина (km^2)	Пољопривредна површина (%)	Број насеља	Становништво (на дан 30.06.2013.)		КО	Регистрованих месних заједница
				укупно	на 1 km^2		
Општина Сечањ	523	90,5	11	12.843	25	10	10
Удео у односу на Округ	16,06%	87,1	20,00%	6,97%	57	16,67%	14,49%
Удео у односу на АПВ	2,42%	82,4	2,36%	0,67%	88	2,24%	1,81%
Удео у односу на РС	0,59%	65,6	0,18%	0,18%	81	0,17%	0,24%

Извор: Стратегија одрживог развоја општине Сечањ до 2020., према подацима РЗС

Када посматрамо рељефну структуру општине Сечањ, јасно је да доминирају три морфолошке целине: Банатска лесна зараван, Итебејска депресија и Алувијална раван Тамиша, док се надморска висина креће од 76m код ушћа Брзаве у Тамиш, па до највише тачке од 128m у Јарковцу. Педолошку карту Сечња чине: чернозем, чернозем са знацима оглињавања, чернозем са знацима ранијег забаривања, чернозем солоњецасти, ритска црница бескарбонатна, ритска смоница и алувијално земљиште. Централно место у рељефу Општине заузима река Тамиш и функционалан систем каналске мреже. Тамиш улази у Војводину северно од Јаше Томић и на тај начин формира у дужини од 3km, природну границу између Србије и Румуније. То је типично равничарска река са великим бројем мањих и већих меандара (старача и мртваја), плитким коритом, са незнатним протицајем, док се при високим водостајима излива и често плави плодно земљиште и насеља. Кроз општину Сечањ, Тамиш протиче у дужини од 38km. Густа каналска мрежа састоји се од главне трасе канала ДТД, каналисане Брзаве и читавог низа мањих канала. На територији општине изграђено је 8 вештачких језера – рибњака на укупној површини од 3000 ha. Подземне воде, формиране на подручју, резултат су бројних фактора, од којих су пресудни- геолошка структра и нагнутост терена према Тамишу, удаљеност планинских области у Румунији (50-100 km) и генерално мала надморска висина. Општина Сечањ се налази у умерено-континенталном појасу карактеристичном за Банат, и карактеришу је одлике степско-континенталне климе. Средња годишња температура износи 11,2 С. Средња годишња релативна влажност ваздуха је изузетно мала (77%), а такође и просечна годишња количина падавина (598mm/m^2). Ово је један од најветровитијих делова Војводине, где доминира југоисточни ветар кошава.

2.1.1. Демографске карактеристикеи трендови

Подручје општине Сечањ чини 11 насеља: Банатска Дубица, Бока, Бусење, Јарковац, Јаша Томић, Конак, Крајишник, Неузина, Сечањ, Сутјеска и Шурјан.

У наредној табели приказано је кретање становништва у појединим насељима у периоду 1991. – 2011.

Табела 3.Кретање броја становника у насељима на подручју општине Сечањ у периоду 1991 – 2011.

Насеље	Број становника 1991.	Број становника 2002.	Број становника 2011.
Сечањ	2.688	2.647	2.107
Банатска Дубица	507	428	324
Бока	1.992	1.734	1.412
Бусење	119	94	63
Јарковац	2.155	1.817	1.505
Јаша Томић	3.544	2.982	2.373
Конак	1.150	996	777
Крајишник	2.428	2.241	1.719
Неузина	1.502	1.371	1.256
Сутјеска	1.976	1.737	1.478
Шурјан	377	330	253
Укупно	18.438	16.377	13.267

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији 2011.

Број становника у општини Сечањ, по попису из 2011.године износи 13.267, што у односу на 2002. годину чини забележен пад од 3.110 становника, односно 18,99%, што је више у поређењу са просеком на нивоу средњобанатске области (-9,97%), а нарочито у поређењу са нивоом АП Војводине (-4,93%) и просеком на нивоу Републике Србије (-4,15%). Овај податак указује на забрињавајућу чињеницу о депопулацији Општине и тренду пада броја становника.

Табела 4. Упоредни преглед кретања броја становника 1991 – 2011.

	Број становника 1991.	Број становника 2002.	Број становника 2011.
Република Србија	7.822.795	7.498.001	7.186.862
АП Војводина	2.013.889	2.031.992	1.931.809
Средњобанатска област	221.353	208.456	187.667
Општина Сечањ	18.438	16.377	13.267

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинстава и станова у Републици Србији 2011.

Такође, попис из 2011. године показује да од укупног броја становника Општине, Срби чине око 69,31%, Мађари око 12,75%, Роми око 5,38%, Румуни око 4,27%, док су остале националне припадности заступљене у мањем проценту. Треба напоменути да је

релативно значајан удео оних који се нису изјаснили (3,31%), као и оних који су се изјаснили по регионалној припадности (1,13%). Анализе су показале да је општа демографска ситуација на подручју општине Сечањ веома неповољна. Подручје спада у групу емиграционих и депопулационих подручја. Демографско пражњење читавог, пре свега приграничног простора, континурано опадање укупног броја становника, негативан природан прираштај, изузетно неповољна старосна структура и погоршање виталних карактеристика популације, неповољна образовна и квалификациона структура становништва указују да ће сви аспекти радне снаге представљати проблем и ограничење развоја Општине и да неће доћи до побољшања демографске ситуације у наредном периоду. Зато је неопходно ову неповољну демографску ситуацију бар ублажити и адекватним мерама на нивоу државе (активна популациона политика), као и на нивоу Општине (развојни социјални и привредни програми) и створити услове да се задржи становништво, обезбеђењем радних места и подизањем на виши ниво укупних услова живота у насељима целе Општине.

Просечна старост становника у општини Сечањ, према подацима из 2011. године је виша у односу на ниво за средњобанатску област (42,44 године) и републички ниво (42,23 године), а значајно виша у односу на ниво покрајине (41,83 године) и износи 43,68 године. Пратећи овај тренд, индекс старења становништва у Општини је значајно виши нарочито у односу на АП Војводину (119,64), али и у односу на Републику Србију (125,38) и средњобанатску област (125,87), и износи 137,97.

Табела 5. Просечна старост становништва Општине, према полу, у односу на област, АПВ и РС и удео становништва преко 65 година старости

Територијална јединица	Пол	Година	Удео популације преко 65 год.	Удео популације преко 65 год.
		2011.	2002.	2011.
Општина Сечањ	просек	43,7	19,53 %	19,07 %
	М	41,7		
	Ж	45,6		
Средњобанатска област	просек	42,4	16,43 %	17,11 %
	М	40,5		
	Ж	44,1		
АП Војводина	просек	41,8	15,51 %	16,39 %
	М	40,2		
	Ж	43,3		
Република Србија	просек	42,2	16,54 %	17,40 %
	М	40,9		
	Ж	43,6		

Извор: Стратегија одрживог развоја општине Сечањ до 2020. - подаци добијени од стране РЗС

2.2. Привредна структура подручја

Уредбом о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину, општина Сечањ је сврстана у трећу групу, коју чини 47 општина развијености распона 60% - 80% републичког просека, на основу вредности бруто-домаћег производа по глави становника у региону у односу на републички просек, за референтни период.

Кључни привредни сектори у општини, односно сектори који тренутно имају највећи утицај на развој привреде су пољопривреда и производња (примарно смрзнутог воћа и поврћа), док се сектор туризма и угоститељства наводи као сектор са највише потенцијала за развој. Сечањ одликује и развијено рибарство, са неколико афирмисаних произвођача слатководних врста рибе, првенствено шарана.

Фирме са подручја општине Сечањ региструју се у канцеларији АПР-а у Зрењанину. У тренутку израде програма, у општини Сечањ активно је 91 привредно друштво[1].

Табела 6. Преглед 10 највећих предузећа на подручју општине Сечањ према броју запослених

Редни број	Назив предузећа	Делатност	Број запослених
1.	ПРП „СВЕТИ НИКОЛА“ д.о.о. Сечањ	Слатководне аквакултуре	150
2.	“SOCKS BMD“ д.о.о. Јаша Томић	Тканине, предива и влакна	78
3.	“ФРИГЛО“ д.о.о. Сечањ-Сутјеска	Остала прерада и конзервисање воћа и поврћа	76
4.	ИПП „ГРМЕЧ“ д.о.о. Крајишник	Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица	55
5.	ПД „ГРАНИЧАР“ д.о.о. Конак	Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица	52
6.	„MASSAGRAR“ д.о.о. Нови Сад - фарма у Сечњу	Узгој свиња	50
7.	Рибњак „СУТЈЕСКА“ а.д. Сутјеска	Слатководне аквакултуре	48
8.	ПП „БОРАЦ“ а.д.Шурјан	Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица	35
9.	„GIOVANI NORD“ д.о.о. Јаша Томић	Производња остале одеће	33
10.	ПП „РАТАР“ д.о.о.	Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица	23

Извор: Подаци добијени из Упитника попуњени од стране представника радне групе

Предузећа која су учествовала у изради програма навела су релативно добро стање опреме и механизације којима располажу, са могућностима за унапређење. Најчешће се наводи потреба за новим тракторима, комбајнима и прикључном механизацијом, као и додатним линијама за прераду. Предузећа су истакла потребу за новим запошљавањем и

[1]Подаци добијени из Агенције за привредне регистре, новембар 2018

унапређењем капацитета кадрова. Такође, сарадња са локалном самоуправом је позитивно оцењена са могућностима за унапређење кроз интензивирање размене информација, посредништво и подстицаје при запошљавању и заједничко ангажовање код виших инстанци. Као један од најчешћих проблема са којима се пољопривредна предузећа суочавају истиче се немогућност закупа државног пољопривредног земљишта на дужи временски период.[2]

Табела 7. Просечне зараде, без пореза и доприноса, по запосленом, годишњи просек (у РСД)

Година	Република Србија	АП Војводина	Средњобанатска област	Општина Сечањ
2013.	43.932	42.935	40.243	**33.278**
2014.	44.530	43.092	39.690	**33.165**
2015.	44.432	43.050	39.054	**32.432**
2016.	46.097	44.646	40.845	**32.735**
2017.	47.893	46.215	43.099	**34.917**

Извор: Републички завод за статистику, публикација Општине и региони у Републици Србији, 2017. - Запосленост и зараде; Зараде по запосленом у Републици Србији по општинама и градовима, децембар 2017.

Табела 8. Просечне зараде, без пореза и доприноса, по запосленом, годишњи просек за општине Средњобанатског управног округа (у РСД)

Година	Средњобанатска област	Општина Сечањ	Град Зрењанин	Општина Житиште	Општина Нова Црња	Општина Нови Бечеј
2013.	40.243	**33.278**	42.635	36.662	35.602	32.959
2014.	39.690	**33.165**	42.661	29.113	36.961	33.670
2015.	39.054	**32.432**	41.799	30.688	37.451	32.309
2016.	40.845	**32.735**	43.044	36.638	37.675	32.437
2017.	43.099	**34.917**	45.093	39.863	39.450	34.362

Извор: Републички завод за статистику, публикација Општине и региони у Републици Србији, 2017. - Запосленост и зараде; Зараде по запосленом у Републици Србији по општинама и градовима, децембар 2017.

Просечна нето зарада у општини Сечањ је на знатно нижем нивоу од просека зарада у Републици Србији и АП Војводини. Просечна нето зарада у Средњобанатском округу је такође на нижем нивоу од републичког и покрајинског просека, али ипак виша од зарада у општини Сечањ. У Средњобанатској области, истиче се град Зрењанин, чији грађани остварују више зараде од просека.

Табела 9. Регистрована запосленост у Републици Србији/годишњи просек за 2017.годину – општина Сечањ

Назив сектора	Број запослених у општини Сечањ2017. година
Пољопривреда, шумарство и рибарство	387
Рударство	8
Прерађивачка индустрија	306
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	18
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	29
Грађевинство	17
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	226

[2] Подаци добијени из Упитника попуњени од стране представника радне групе

Саобраћај и складиштење	73
Услуге смештаја и исхране	55
Информисање и комуникације	4
Финансијска делатност и делатност осигурања	9
Пословање некретнинама	-
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	31
Административне и помоћне услужне делатности	1
Државна управа и обавезно социјално осигурање	180
Образовање	212
Здравствена и социјална заштита	135
Уметност, забава и рекреација	15
Остале услужне делатности	35
I Укупно – запослени у правним лицима	1.742
1.1. Запослени у правним лицима (привредна друштва,предузећа, задруге, установе и друге организације)	1.494
1.2. Предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	248
II Регистровани индивидуални пољопривредници	277
УКУПНО (I + II)	2.019

Извор: Републички завод за статистику, саопштење ЗП20 за 2017. годину

У 2017. години, највећи број запослених у правним лицима у општини Сечањ радио је у области пољопривреде, рибарства и шумарства. Прате их запослени у сектору прерађивачке индустрије и трговине на мало и велико и поправке моторних возила.

2.2.1. Локално тржиште рада

У општини Сечањ функционише испостава Националне службе за запошљавање која организује различите обуке за тржиште рада. Ту спадају обуке за конкретна занимања, основне информатичке обуке, специјалистичке информатичке обуке, као и функционално основно образовање одраслих. Обуке похађа око 20 људи. Функционално основно образовање одраслих организује се у ОШ „Браћа Стефановић“ у Неузини.

Током 2018. године по програму Националне службе за запошљавање је три лица са територије општине Сечањ добило субвенцију за самозапошљавање. Ни један послодавац из опшине Сечањ није конкурисао за програм приправника 2015/2016. По програму стручне праксе (рад ван радног односа) је један послодавац поднео захтев. По програму ЛАПЗ 2017. два послодавца су учествовала у програму приправничког стажа. Ниједно лице са територије општине Сечањ није запослено по програму за особе са инвалидитетом. По јавном позиву за доделу субвенције послодавцима за ново запошљавање један послодавац са територије општине Сечањ је запослио два лица. У 2018. години општина Сечањ није учествовала у суфинансирању програма или мера АПЗ са Националном службом за запошљавање.

Пољопривредна делатност на територији општине тренутно запошљава највише становника. Такође, највећа потражња на територији општине је за лицима нижег степена

образовања за рад у пољопривредној производњи. Остали профили су углавном суфицитарни.

Табела 10. Број незапослених лица у општини Сечањ према степену образовања и полу, у периоду 2013-2018. године

Степен стручне спреме		Децембар 2013.	Децембар 2014.	Децембар 2015.	Децембар 2016.	Децембар 2017.	Септембар 2018.
	Укупно	1,772	1,710	1,857	2,002	1,844	1,549
	Жене	825	832	897	941	860	772
I	Укупно	837	814	871	953	958	823
	Жене	409	410	450	478	488	437
II	Укупно	16	19	16	23	21	16
	Жене	5	6	6	8	6	7
III	Укупно	499	441	501	529	449	348
	Жене	165	154	177	167	128	112
IV	Укупно	329	347	376	392	343	285
	Жене	199	212	215	231	199	174
V	Укупно	1	3	4	3	2	2
	Жене	1	0	1	2	1	1
VI	Укупно	38	42	34	47	32	31
	Жене	23	27	22	30	22	21
VII-1	Укупно	51	44	54	55	39	44
	Жене	23	23	26	25	16	20
VII-2	Укупно	0	0	1	0	0	0
	Жене	0	0	0	0	0	0
VIII	Укупно	1	0	0	0	0	0
	Жене	0	0	0	0	0	0

Извор: Национална служба за запошљавање, испостава Сечањ

Табела 11. Број незапослених лица у општини Сечањ према годинама старости и полу у периоду 2013 – 2018. године.

Старост		Децембар 2013.	Децембар 2014.	Децембар 2015.	Децембар 2016.	Децембар 2017.	Септембар 2018.
	Укупно	1,772	1,710	1,857	2,002	1,844	1,549
	Жене	825	832	897	941	860	772
15-19	Укупно	90	79	83	79	61	49
	Жене	49	35	36	33	30	24
20-24	Укупно	216	221	215	220	170	124
	Жене	90	114	103	111	89	72
25-29	Укупно	204	188	202	216	157	139
	Жене	99	87	101	100	76	78
30-34	Укупно	189	190	196	220	204	156
	Жене	105	114	116	104	92	77
35-39	Укупно	205	188	197	215	186	138
	Жене	109	102	108	110	89	77

40-44	Укупно	184	185	186	216	219	170
	Жене	94	100	105	119	108	90
45-49	Укупно	200	199	212	239	221	186
	Жене	98	109	111	128	111	98
50-54	Укупно	240	217	233	246	221	189
	Жене	108	94	107	116	105	93
55-59	Укупно	159	158	213	219	266	252
	Жене	65	65	89	94	128	117
60-65	Укупно	85	85	120	132	139	146
	Жене	8	12	21	26	32	46

Извор: Национална служба за запошљавање, испостава Сечањ

Табела 12. Број незапослених лица у општини Сечањ према дужии чекања на посао (подаци на 20.09.2018)

Временски период	Укупно	Жене
	1.632	**808**
до 3 месеца	169	74
3-6 месеци	122	50
6-9 месеци	92	41
9-12 месеци	95	38
1-2 године	223	113
2-3 године	198	99
3-5 година	271	145
5-8 година	268	138
8-10 година	83	45
преко 10 година	111	65

Извор: Национална служба за запошљавање, испостава Сечањ

Од укупног броја незапослених, 1.154 (70,71%) лица потпада у категорију дугорочно незапослених, јер на запослење чекају дуже од 12 месеци. Дугорочна незапосленост може резултирати трајним искључењем са тржишта рада, јер се вероватноћа проналаска запослења смањује са дужим трајањем статуса незапослености.

2.2.2. Предузетништво

Подршка развоју предузетништва представља једну од основних компоненти руралног развоја. Пораст предузетничких активности позитивно утиче на запосленост и приходе становништва. Осим тога, путем пореза расту и приходи локалне самоуправе што омогућује нове инвестиције. У општини Сечањ постоји канцеларија за пријем и прослеђивање захтева за регистровање предузетника. На дан 31.10.2018. године у Сечњу

је регистровано 245 предузетника[3]. Опште удружење предузетника основано је 2010. године и данас броји 30 чланова.

2.2.3. Индустријске зоне

Радна зона „Северозапад“ налази се у северозападном делу насељеног места Сечањ. Са њене јужне стране протеже се државни пут ІБ реда Зрењанин-Вршац, а са северне стране налази се железничка пруга Зрењанин-Сечањ-Вршац-Бела Црква. Укупна површина радне зоне је 451.200m^2, од чега је 360.200m^2 предвиђено за радне комплексе. Тренутна расположива површина за закупљивање или отуђење је 134.512m^2. Облик својине на овом земљишту је јавна својина уписана у корист општине Сечањ. Радна зона је намењена изградњи пословних, производних и складишних објеката или комбинацијама пословно-производни, пословно-складишни и пословно-производно-складишни објекти, уз услов да немају негативан утицај са аспекта заштите животне средине. Плански основ је План детаљне регулације Радне зоне „Северозапад“ у Сечњу, усвојен 2008. године.

Степен заузетости радне зоне је 70%. Доступно земљиште је расположиво за закуп и продају. Радна зона је инфраструктурно опремљена у деловима где постоје изграђени производни погони. Дозвољена спратност и висина објеката: -пословни објекти П, П+1+ПК, П+2; -производни објекти: П, П+1; - складишни објекти - П; - помоћни - П. Максимално дозвољени индекс изграђеног грађевинског земљишта је 2.

2.3. Друштвена инфраструктура

Јавне службе, односно услуге од јавног интереса, класификују се у две групе:

- основне услуге, којима се остварују социјална и културна права гарантована Уставом Републике Србије и
- услуге вишег ранга, које се такође финансирају из јавних фондова и треба да буду доступне свим припадницима одређене циљне групе за коју се услуга организује.

Постојећа организација јавних служби на територији општине Сечањ углавном одговара хијерархијском нивоу насеља и у складу је са препорукама датим у Просторном плану Републике Србије и Регионалном просторном плану АПВ. Садашње стање, услови рада и ниво опремљености појединих садржаја је релативно задовољавајући, те их је у наредном периоду неопходно побољшати, а предвиђене садржаје, који недостају, организовати.

[3]Агенција за привредне регистре, новембар 2018

Табела 13. Јавне службе по насељеним местима

Врста јавне службе	Сечањ	Бока	Јарковац	Јаша Томић	Банатска Дубица	Бусење	Конак	Крајишник	Неузина	Сутјеска	Шурјан
I Социјална заштита											
1. дечија установа	+	+	+	+	+		+	+	+	+	
2. центар за социјални рад	+										
3. дневни центар	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**	**
4. геронтолошки дом	**			**							
II Образовање											
1. предшколско образовање	+	+	+	+	+		+	+	+	+	
2. подручна школа			+		+[2]						+[2]
3. основна школа	+	+		+			+	+	+	+	
4. средња школа	+			**							
5. средња музичка школа	**										
III Здравствена заштита											
1. амбуланта, здрав. Станица	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2. дом здравља	+										
3. апотека	+	+	+	+	**		+	+	+	+	**
4. болница											
5. ветеринарска станица	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	**
IV Култура и информације											
1. библиотека	+		+	+				+		+	
2. дом културе	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3. музеј	**			+							
4. галерија и изложбени простор	+	**	**	+		**	**	**	**	**	**
5. народни универзитет	**										
V Физичка култура											
1. уређени спортски терени	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2. уређени и опремљени спортски терени	+	+	**	+					**	+	**
1.мањи спортско-рекреативни центри мултинаменског карактера	**	**	**	**	**	**	+	+	**	**	**

Легенда: + садржај постоји; +[2] постоје истурена одељења школа; ** планирани садржаји.

Извор: Просторни план општине Сечањ; Информације добијене од ОУ Сечањ

У области **социјалне заштите** у Сечњу постоји Центар за социјални рад (ЦСР), који опслужује потребе целе Општине, а делатност ЦСР је регулисана законом о социјалној заштити („Сл. гл. Р. Србије“ бр. 24/2011.) и другим законским и подзаконским актима који регулишу породично правну заштиту деце, младих, одраслих и старијих лица од занемаривања, злостављања, насиља као и других осетљивих група локалне заједнице. ЦСР превасходно обезбеђује услуге процене и планирања, процену стања, потреба, снага и ризика корисника. Пружа услуге подршке и помоћи појединцу и породици, поштујући холистички приступ у циљу побољшања или очувања квалитета живота, спречавања или отклањања неповољних чинилаца који осујећују појединца или породицу да самостално живе у природном окружењу.

Организовање **дневних центара**, који спадају у основне услуге, се подразумева усваком местуи планирано је у наредном периоду. Наиме, дневни центри су форма пружања разноврсних услуга нестационарног типа у области социјалне заштите у непосредној близини места становања, намењени пре свега рањивим групама популације (старо становништво, старачка домаћинства, особе са сметњама у развоју, лица са хроничним болестима, особе са инвалидитетом и др.). Оснивање стационарних **центара за старе**, с обзиром на велики удео старог становништва, може се очекивати у наредном периоду, било у оквиру јавног или приватног сектора.

Дом здравља у Сечњу, са амбулантама и апотекарском службом пружа **здравствену заштиту** на целој територији Општине. Стање Дома здравља и амбуланти и поред неуједначене опремљености је задовољавајуће. Сложеност и делатност Дома здравља условљени су бројем и потребама становника, а доступност примарне здравствене заштите осим у Сечњу, остварује се и путем здравствених станица и амбуланти у још 9 села (изузев у Бусењу).

У области **културе**, на подручју Општине, је од значаја функционисање Образовно културног центра (ОКЦ). На подручју општине Сечањ, културна догађања углавном се организују у оквиру следећих установа: ОКЦ Сечањ, библиотека „Јован Дучић“ Сечањ и Културно просветна заједница општине Сечањ. ОКЦ Сечањ настао је 1995. године трансформацијом „бившег“ Народног универзитета. Најзначајније манифестације које организује ОКЦ је покрајинска смотра рецитатора „Песниче народа мог“, који се већ дужи низ година организује у Сечњу и „Митровдански сусрети“. Културни центар већи део својих активностиу наредном периоду усмериће на организовање културних садржаја приређивањем филмских и позоришних представа, концерата и забаве за младе. Већина насеља има изграђене домове културе, али је потребна њихова реконструкција и адаптација. Наиме, свако насеље би за потребе обављања различитих културних, образовних и социјалних програма и активности, који спадају у основне услуге, требало да има одговарајући објекат/простор организован као мали мултифункционални центар. У ту сврху се могу адаптирати и трансформисати постојећи објекти месних заједница и домова културе, али је важно да се јасно дефинише њихов својински статус, режими коришћења,

модалитети финансирања и одржавања и да се предупреди њихова конверзија у намену која не обезбеђује јавни интерес.

Библиотека „Јован Дучић“ Сечањ до 2001. године радила је у саставу ОКЦ Сечањ, када се осамосталила. Своју делатност обавља у Сечњу и у огранцима у Јаши Томићу, Крајишнику, Сутјесци и Јарковцу. Књижни фонд у свих пет Месних заједница износи 29.937 наслова. Осим редовне делатности, Библиотека организује Песничку штафету за ученике Основних школа и промоције књига.

Културно просветна заједница (КПЗ) општине Сечањ Културно-просветна заједница бави се културним аматеризмом (сарађује са школама, КУД-овима, културним установама итд.), као и међународном културном сарадњом. Међу значајније активности КПЗ-а убрајају се:

- **Међународна културна манифестација „Сусрети писаца са границе“**

Манифестација која се наизменично одржава у Темишвару и у Сечњу, до сада је већ 29 пута окупила књижевнике из Србије, Румуније и Мађарске. „Сусрети писаца“ су конципирани тако да пружају допринос неговању савременог књижевног израза припадника поменутих народа. Манифестација доприноси упознавању текуће издавачке делатности (књиге и периодика) у три средине, те даје подстицај новим превођењима.

- **Тројезични књижевни часопис „Огледало-Оглинда“**

КПЗ обезбеђује континуирано излажење тројезичног српско-румунско-мађарског часописа „Огледало-Оглинда“. Часопис значајно доприноси угледу и афирмацији подручја, не само на културном плану. Часопис се константно обогаћује новим садржајима и подиже квалитет, а претходне године обележио је двадесет једну годину постојања.

Све наведене установе су на заједничком послу и доприносе развоју стваралаштва, очувању културног наслеђа и задовољавању културних потреба грађана општине Сечањ без обзира на националну и верскуприпадност.

Организоване **спортске активности** на територији Општине се одвијају у оквиру спортских клубова (фудбал, кошарка, шах и др.). Сва насеља имају уређене терене за фудбал, али многима недостају квалитетни пратећи садржаји (санитарни, гардеробни, спремишни, гледалишни и др.), док се мали спортови одвијају у фискултурним салама у склопу школа. У даљем периоду неопходно је учинити напоре на развоју спортског аматеризма и рекреативног спорта, као и обезбеђење материјалних услова за реконструкцију и адаптацију постојећих спортских објеката на подручју Општине. Спортски објекти могу бити у јавном/државном или у приватном сектору.

Спортски савез општине Сечањ настао је трансформацијом СОФК-е ступањем на снагу Закона о спорту из 1996.године. Уписан је у Регистар спортских организација 03.септембра 1998. године. Нови Статут, донет 27.03.2012., усаглашен је са новим Законом о Спорту („Сл

гл. РС“, број 24/11 од 04.04.2011.год). Обавља послове који су од заједничког интереса за спорт у Сечњу, као и за његове чланове. Као дугорочна визија и циљ Савеза поставља се активно унапређење квалитета живота грађана ЈЛС, кроз бављење спортом као кључним елементом за психофизички развој личности. Међутим, проблем са којим су суочени у свом деловању је све заступљенији одлазак младих на школовање или радно ангажовање ван општине, а све мањи број њих се враћа. Самим тим, спортски клубови на територији општине теже функционишу. У оквиру Савеза регистровано је 25 чланова, 2 женска клуба, 20 мушких и 3 мешовита.

2.4. Просторно уређење и инфраструктура

У административном и просторном погледу, општина Сечањ обухвата 11 насеља: Банатска Дубица, Бока, Бусење, Јарковац, Јаша Томић, Конак, Крајишник, Неузина, Сечањ, Сутјеска и Шурјан.

Сечањ припада категорији локалних центара са развијеном структуром услуга. Насеље има дефинисано грађевинско подручје, површине погодне за радне зоне, добру саобраћајну повезаност са окружењем (државни путеви: IБ реда бр. 18, IIA реда бр. 102, железничка пруга, општинска путна мрежа) и могућност изградње пратећих садржаја уз саобраћајне капацитете, изграђене здравствене, угоститељске капацитете, спортске терене и бројна непокретна културна добра – споменике културе.

Поред Сечња, насеља Банатска Дубица, Бока, Бусење, Јарковац, Јаша Томић, Конак, Крајишник, Неузина, Сутјеска и Шурјан такође имају дефинисана грађевинска подручја, а као најважније добро, сировинско залеђе. Идеја је да се концепција њиховог развоја у планском периоду треба усмерити ка активирању локалних развојних потенцијала заснованих на домаћинству – газдинству, као основној производној и социо-културној категорији на селу. Поред тога, потребно је радити на промени у привредној структури села и развоју непољопривредних активности, при чему не сме да се угрози пољопривредни потенцијал. У погледу будућег развоја насеља и њиховог функционалног повезивања, неопходно је обезбедити повезивање насеља на принципима одрживог развоја уз максимално очување и заштиту животне средине. У том смислу потребно је усмерити даљи развој центара заједнице насеља, тако да они буду носиоци развоја и организације мреже пружања услуга за задовољавање разноврсних потреба становништва, али и основни покретач трансформације околних насеља. То подразумева и равномернији размештај центара услуга, њихову даљу децентрализацију и приближавање корисницима, уз смањење разлика у условима и стандардима коришћења.

Насеља Бока, Јарковац, Јаша Томић, Конак, Крајишник, Неузина, Сечањ, Сутјеска, као локалне заједнице гравитирају ка локалном центру и функционално су повезана са њим. Насеље Банатска Дубица гравитира насељу Јарковац. Насеље Бусење гравитира насељу Јаша Томић. Насеље Шурјан гравитира насељу Бока. Развојем саобраћајне и техничке инфраструктуре, као и компатибилних јавних садржаја, у складу са потребама и

економском подршком, у наредном периоду треба подстицати полицентричан и функционално умрежен развој свих насељаОпштине.

Ако посматрамо у ширем контексту, општина Сечањ се налази у функционалном урбаном подручју (ФУП) међународног значаја са центром у Новом Саду, са којим има релативно добре везе. Утицај Новог Сада се огледа у административном смислу, интеракцијама у терцијалном сектору и кроз повезаност привреде и инфраструктуре. Несумњиво је то, да је за задовољавање потреба вишег реда, као што су: високо специјализовано здравство, високо и специјално образовање, извесни садржаји у области културе и спорта, општина Сечањ гравитира ка Новом Саду (центру међународног значаја) и Београду (центру у категорији европских МЕГА-3 градова).

На бржи развој Општине и насеља велики утицај могу имати активности на тему регионалне и шире прекограничне сарадње Србија - Румунија, потенцирањем еколошки очуване средине, производњи здравствено безбедне хране, развојем одрживог туризма и конкурисањем у међународним и европским фондовима за финанасирање. У том смислу, у наредном периоду треба радити на унапређењу и јачању веза са осталим локалним центрима у ближем и ширем окружењу (Житиште, Зрењанин, Вршац и др.).

2.4.1. Енергетска инфраструктура

Дистрибуцију електричне енергије на територији Општине обавља ЕПС Дистрибуција, Регионални Центар Електровојводина, Огранак Зрењанин. Преносну и дистрибутивну мрежу покривају водови у погону по свим напонским нивоима, четири ТС 110/20 kV, једна ТС 35/10 kV и 108 дистрибутивних трафостаница. Секундарна (нисконапонска) мрежа непосредно напаја све потрошаче и покрива сва насељена места.

Изграђеност преносне и дистрибутивне мреже је задовољавајућа у погледу покривености простора, али не и у погледу капацитета и техничких карактеристика водова и дистрибутивних трафостаница. Енергетски трансформатор ТС „Бегејци“ као и одређени број трансформаторских станица 20/0.4 kV и 10/0.4 kV ради са преоптерећењем. Постојећа нисконапонска мрежа је највећим делом ваздушна. Реконструкција нисконапонске мреже у насељима је делимично извршена, те ју је потребно у потпуности довршити. Надземна електроенергетска мрежа представља потенцијалну опасност, а у атару, ван насеља представља ограничење приликом изграње других објеката.

Потребно је ревитализовати електроенергетску мрежу и обезбедити двострано напајање у циљу квалитетног и сигурног снабдевања потрошача електричном енергијом. С тим у вези, предходних година су започете активности на изградњи новог 20 kV далековода од ТС 110/20 kV „Бегејци“ до Сечња. Електродистрибутивна мрежа ће се развијати према потреби развоја конзума у насељима општине уз планско опремање мреже.

2.4.2. Саобраћајна инфраструктура

Друмски саобраћај је основни вид саобраћаја који омогућава комуникацију овог простора са окружењем и субрегионима. Основни саобраћајни капацитет овог простора у домену друмског саобраћаја је државни пут IБ реда бр. 18 Зрењанин-Сечањ–Пландиште-Вршац. Овај капацитет има дијаметрално пружање кроз општински простор, с тим да својом трасом пролази и кроз урбани простор насеља. Пролазак транзита кроз насеља ремети мирне токове унутар насеља и утиче на нарушавање еколошких параметара у оквиру насеља.

Други саобраћајни капацитети су државни путеви другог реда. Ови путни правци су основни апсорбери свих саобраћајних збивања на овом простору, који кумулишу и дистрибуирају све саобраћајне токове на овом простору, како у оквиру насеља тако и из атара.

У оквиру простора општине Сечањ постоје и општински путеви. Они чине низ радијалних праваца који настају из путева вишег нивоа, односно спајају два насеља у оквиру општинског простора.

У оквиру општине Сечањ постоје и некатегорисани и атарски путеви, који су у функцији остваривања веза насеља са садржајима у атару - сировинским залеђем. Они су највећим делом неуређени и неизграђени. Ови путеви су углавном имају земљани коловоз и једним делом године су непроходни. Осим тога, непостојање отресишта на местима прикључења на асфалтне путеве за последицу има изношење великих количина блата које представља опасност за остале учеснике у саобраћају посебно у периодима влажних коловоза. С тим у вези, започете су активности на изградњи отресишта на атарским путевима и оне ће се одвијати наредних година.[4]

Кроз општински простор Сечња пролазе саобраћајно важни коридори путног - друмског саобраћаја:

- државни пут IБ реда бр.18, Зрењанин-Сечањ-Пландиште-Вршац-Стража-Бела Црква - државна граница са Румунијом (гранични прелаз Калуђерово) као основни капацитет међунасељског повезивања и повезивања привредно значајних регија;
- државни пут IIА реда бр.129, Кањ-Шајкаш-Тител-Перлез-Ковачица-Сечањ-државна граница са Румунијом (гранични прелаз Јаша Томић). Овај пут представља основну везу са суседним општинама Тител и Ковачица, центра општине са насељем Јаша Томић, граничним прелазом и Румунијом, као и центра општине са југозападним деловима општинског простора.
- државни пут IIБ реда бр.308, Торак - Крајишник - Сутјеска - Неузина, који има дијаметрално пружање и основна је веза општинског простора са суседном општином Житиште;

[4] Према информацијама добијеним од Општинске управе Сечањ.

- државни пут IIБ реда бр.309, Крајишник - Јаша Томић. Овај пут представља везу општинског простора са суседном Румунијом.

На нивоу општине Сечањ егзистира и систем општинских (локалних) путева који међусобно повезују насеља унутар општине и то:

ОП бр.1: Л-1. Бока – Шурјан

ОП бр.2: Л-2. Јарковац – Банатска Дубица

ОП бр.3: Л-3. Јаша Томић – Бусење

ОП бр.4: Л-4. Центар Сечањ – жел. станица Сечањ

Кроз подручје општине Сечањ пролази **железничка пруга** бр.88 Зрењанин - Зрењанин Фабрика – Сечањ – Вршац – Бела Црква, која већ годинама није у функцији.

Водени саобраћај би требало посматрати са аспекта прерасподеле бруто транспортног рада у општинским оквирима, уз ангажовање постојећих (и планираних) инфраструктурних капацитета, како путног-друмског тако и водног саобраћаја (теретно пристаниште у Јарковцу). Река Тамиш као и канал ДТД су пловни у делу којим протичу кроз општину Сечањ. Међутим, мале количине робе која се транспортује из ове области због, између осталог, непостојање адекватне инфраструктуре и опреме неки су од разлога због којих се овај облик саобраћаја не користи. Локалне власти немају много утицаја по овом питању јер су водотокови под ингеренцијом Јавног предузећа „Воде Војводине“. Ипак, могу се започети активности које ће истражити могућности и омогућити коришћење овог, најјефтинијег, облика транспорта великих количина робе и добара.

2.4.3. Гасоводна инфраструктура

Дистрибутер природног гаса за све кориснике на територији општине Сечањ је ЈП „Србијагас“ Нови Сад. На територији општине Сечањ изграђени су следећи гасоводи:

- Челични гасовод високог притиска МГ-01, пречника Ф 12 3/4” од Мокрина до Панчева;
- Челични гасовод високог притиска РГ-01-04, пречника Ф 6 5/8” од МГ-01 до ГМРС „Сечањ“, са одвојком ПГ-01-04/I пречника Ф 2 1/2” до ГМРС „Циглана“ Сечањ;
- Челични гасовод високог притиска РГ-01-05, пречника Ф 4 1/2” од МГ-01 до МРС „Бока“;
- Челични гасовод високог притиска РГ 01-15, пречника Ф 2 1/2” од МГ-01 до ГМРС „Конак“;
- Разводни гасовод високог притиска РГ-01-14, пречника Ф 2 1/2” од МГ-01 до ГМРС „Јарковац“;
- Разводни гасовод за насеље Банатска Дубица;
- Разводни гасовод за насеље Шурјан;

- Разводни гасовод за насеље Сутјетска;
- Разводни гасовод за насеље Неузина;
- Разводни гасовод за насеље Крајишник;
- Разводни гасовод за насеља Јаша Томић и Бусење.

Изграђене су четири (4) мерно-регулационе станице (МРС) и пет (5) главних мернорегулационих станица (ГМРС). Сва насељена места у општини Сечањ су гасификована, а изграђена гасоводна мрежа представља потенцијал овог простора.

По потреби, постојећа гасоводна мрежа ће се реконструисати ради стабилизације и безбедног транспорта природног гаса до потрошача (проширивање капацитета и замена хаварисаних делова гасоводне инфраструктуре). Постојећа дистрибутивана гасоводна мрежа у насељима ће се проширивати у складу са захтевима за прикључење нових потрошача природног гаса.

Свих 10 насељених места у општини Сечањ су гасификована, а изграђена гасоводна мрежа у укупној дужини од 241,43km представља потенцијал овог простора.

На систем даљинског грејања прикључено је 43 стана, тј.2.300,40 m², прикључено је 3 јавна објекта тј. 2.760,20 m².

2.4.4. Електронска комуникациона инфраструктура

У предходном периоду, изградњом телекомуникационих оптичких кабалова којима су повезана сва насељена места на територији општине Сечањ и њиховим повезивањем на аутоматске телефонске централе (АТЦ) обезбеђено је пружања квалитетнијих телекомуникационих услуга корисницима у свим насељеним местима општине Сечањ. Поред квалитетнијих услуга фиксне и мобилне телефоније, корисницима су доступани и разни сервиси као што су: пренос ТВ сигнала (ИПТВ), брзи интернет (АДСЛ), пренос података за пословне кориснике итд.

Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније у свим насељеним местима општине Сечањ од стране мобилних оператера, омогућен је рад и доступан је свим корисницима и овај система телекомуникација.

С обзиром на брз развој електронског комуникационог система, као и услове које буде диктирала нова технологија развоја система мобилних комуникација, нове локације базних радио-станица и радио-релејних станица биће одређиване у зависности од потреба свих врста корисника, а у складу са планском докуметацијом, као и плановима развоја надлежних оператера, уз задовољење законских и техничких прописа за ту врсту објеката. На основу напред наведеног може се констатовати да покривеност и стање телекомуникационе инфраструктуре на простору општине Сечањ, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви, примарна и секундарна мрежа у насељима, већим делом и по квалитету, и по капацитету, на задовољавајућем нивоу.

2.4.5. Водоснабдевање

Водоснабдевање у свих 11 насеља у општини Сечањ омогућено је преко локалних водоводних мрежа од стране дистрибутера ЈКП „Сечањ“ из Сечња. Водоводи се снабдевају водом из дубинских бунара чија се дубина креће оквирно око 100m, а каптиран је издан основног водоносног комплекса. Постоји 15 бунара, од којих се 4 не експлоатишу, те ће се у наредном периоду извршити испитивања у смислу могуће ревитализације или затварања бунара. Дужина водоводне мреже у насељима коју одржава ЈКП „Сечањ“ износи: 135 km примарне мреже и 56 km секундарне мреже. Услугом водоснабдевања је обухваћено 5.509 домаћинстава и 208 правних лица и предузетника. Укупан број активних водомера (прикључци) је 5.722.

Начин експлоатације и тип водоснабдевања у свим местима је исти. Сва захваћена вода у сировом стању дистрибуира се потрошачима без пречишћавања изузев дезинфекције хлором. Процена је да се губици на водоводним мрежама крећу и до 40% углавном због лоше пројектованих и изведених водовода, оштећених цеви услед спољних утицаја и старења, као и лошег одржавања и недовољног улагања у водоводе.

Даљи развој водоснабдевања развијаће се у досадашњем правцу, уз повећање броја црпних бушотина на постојећим или новим изворишима, са изградњом појединачних уређаја за дотеривање квалитета воде по захтеваним критеријумима.

На подручју општине Сечањ потребно је планирати праћење површинских и подземних вода ради потпунијег увида у квалитет вода и утврђивања потреба за предузимање мера у зависности од степена угрожености и врсте загађења.

2.4.6. Канализација и отпадне воде

Канализациона мрежа је у потпуности изграђена само у насељу Сечањ, али како није завршена изградња постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ), она још увек није у функцији. Канализациона мрежа постоји у још 2 насеља Општине (Јаша Томић и Крајишник), али су мале дужине и покривају само објекте у ужем центру насеља. Отпадне воде се због неисправних пречистача упуштају у реципијенте без икаквог пречишћавања.

Дужина канализационе мреже у насељима коју одржава ЈКП „Сечањ“ износи: Сечањ: 1,1 km (74 прикључена домаћинства), Јаша Томић: 1,5 km (62 прикључена домаћинства) и Крајишник: 1,2 km (30 прикључених домаћинства). У остали насељима Општине, евакуација отпадних вода се и даље врши преко индивидуалних септичких јама и упојних бунара, чиме се директно угрожава први издан. Одвођење атмосферских вода у насељима се одвијати преко отворене каналске мреже која се улива у најближе реципијенте: водотоке, канале, депресије по ободима насеља. Канале који су обрасли вегетацијом, запушени и не врше своју функцију, што се негативно одражава на и онако висок ниво подземних вода, неопходно је прочистити и прокопати. Постојећа мрежа отворених канала ће се ширити у складу са потребама. Канализациони системи се морају развијати упоредо са развојем система водоснабдевања.

Индустријске отпадне воде решаваће се, по потреби, посебним системима. Зависно од врсте и типа загађене воде, вршиће се њихово претходно пречишћавање кроз предтретман, па ће се тек онда ићи на заједничко пречишћавање са санитарном отпадном водом. Капацитет постројења за прераду отпадних вода мора бити усклађен са демографским растом и планираним повећањем индустријских капацитета, што је неопходно анализирати и документовати одговарајућом студијом. Изливи атмосферских и пречишћених вода у мелиорационе канале морају бити изведени на одговарајући начин да би се спречило деградирање и нарушавање стабилности косина канала.[5]

2.4.7. Јавни превоз

За развој сваког подручја, а пре свега дислоцираних и руралних крајева, инфраструктурна повезаност са окружењем, суседним општинама, већим градовима, али и државама окружења. Рурални развој подразумева и добру повезаност између самих насељених места у оквиру једне општине, пре свега у циљу омогућавања кретања људи ради одласка на посао или културних и спортских активности.

Општина Сечањ нема организован јавни превоз путника у оквиру подручја, тј. између насељених места у оквиру Општине. На подручју од превоза постоји организован једино превоз ђака из насељених места која похађају средњу школу у Сечњу, и та услуга је поверена фирми из Зрењанина. Поред наведеног превоза, постоји јавни превоз на релацији Нови Сад – Вршац, чиме су обухваћена насељена места на том правцу (Сутјеска, Сечањ, Бока и Конак), док насеља Банатска Дубица и Шурјан немају, осим превоза ђака, ни један други вид јавног превоза. За раднике фирме Драксмајер из Зрењанина, а са подручја општине Сечањ, организован је превоз од стране наведене компаније.

2.5. Природни ресурси, заштита животне средине и управљање отпадом

2.5.1. Природни ресурси

Најважније природне ресурсе подручја општине Сечањ чине:

Земљиште - 5 преовлађујућих типова и варијетета земљишта: *чернозем карбонатни* који се одликује релативно дубоким хумусним хоризонтом, веома повољним хемијским, физичким, водно-ваздушним и производним особинама и лаком обрадом и спада у првокласна земљишта за пољопривредну производњу; *ритске црнице (карбонатне)* које представљају потенцијално плодна земљишта, а захтевају која захтевају увођење водног режима и примену интензивне агротехнике; *солоњец* – тип слатина (умањена количина соли) и *солончак* (повећана количина соли) у најнижим деловима општине и алувијални

[5]Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Сечањ за 2018.год.

наноси дуж токова Тамиша и Брзаве (Алувион се најчешће састоји од ситних честица муља и глине односно већих честица попут песка и шљунка).

Налазишта нафте и природног гаса. Нафтна индустрија Србије има нафтно поље у насељу Бока, које је у експлоатацији. Са аспекта експлоатације нафте и природног гаса на подручју општине Сечањ потребно је резервисати простор за истражне радове и бушотине НИС-НАФТАГАСА, јер посматрани простор спада у одобрени истражни простор НИС-НАФТАГАСА на основу Решења Покрајинског секретаријата за енергетику и минералне сировине.

Изворишта геотермалне воде, минералне вода и геотермалне енергија – На подручју Општине евидентирана су изворишта геотермалних вода и минералних вода, која представљају значајан потенцијал овог подручја, како за развој туризма, тако и коришћење у привредне, односно енергетске сврхе. У циљу детаљније анализе и предлагања могућности за коришћење овог природног потенцијала, Општина је наручила, а фирма „Технопроинг“ д.о.о. из Новог Сада израдила Студију о могућностима експоатације и коришћења термоминералних вода на простору општине Сечањ.

Значајне количине висококвалитетне опекарске глине– на подручју општине налазе се квалитетна налазишта опекарске глине која се може користити као сировина за индустрију грађевинског материјала.

Водни ресурси - Водни ресурси представљени су рекама Тамиш и Брзава, рибњацима у Сечњу, Сутјесци, Неузини, Боки и Банатској Дубици и густо испресецаним системом каналске мреже средњег Баната у саставу ХС Дунав-Тиса-Дунав. Тамиш кроз општину Сечањ протиче дужином од 38 km. Већи број постојећих рибњака наслоњен је на реку Тамиш и канал ДТД. На територији Општине изграђен је велики број канала од којих су најзначајнији Нови Бечеј– Банатска Паланка, систем Тамишац и канал Сутјеска – Крајишник.

Подручје посебне намене Предела изузетних одлика „Потамишје“ – Покрајински завод за заштиту природе је 2013. године израдио студију заштите, као стручно-документациону основу за успостављање заштите и проглашење Предела изузетних одлика „Потамишје“. Наведени документ је достављен Министарству пољопривреде и заштите животне средине ради доношења акта о заштити. Такође, на основу израђене Студије, и на основу Покрајинске Скупштинске одлуке (Сл. лист АПВ, бр 18/2017), приступило се 2017.године изради Просторног плана подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Потамишје“. Подручје обухваћено оквирном границом Просторног плана, обухвата делове територија следећих насељених места: Банатска Дубица, Неузина, Сечањ, Шурјан, Конак, Сутјеска, Јаша Томић, Бока и Јарковац.

Флора и фауна - На приобаљу и рукавцима Тамиша налази се гнездилиште *орла белорепана* (врста која се налази на светској црвеној листи- IUCN Red list). Насеља Сечањ и

Неузина са својом околином припадају IPA[6] подручју, на којима су забележене врсте Националне IPA листе од међународног значаја (слатинска вегетација, ливадско- степска вегетација, вегетација умерено влажних ливада, мочварна вегетација заслањених станишта, приобална мочварна вегетација) чија станишта уживају први степен режима заштите. Од животињских врста које су заштићене као природне реткости, а присутне су на овим просторима можемо поменути неке: речни рак, седмотачкаста бубамара, ластин репак, рибе, жабе, барска корњача, змија белоушка и друге. На слатинама и слатинастим пашњацима гнезди се вивак, црноглава траварка, а током сеоба значајна су одмаралишта многобројнох врста птица као што су прдавац, црвеноноги прудник, ритска сова. На овом локалитету може се видети и златоврана, то је врста која је у Србији на ивици истребљења. На слатинама и остацима степа као и на приобалном подручју уз реку Тамиш, налазе се станишта флористичких вредности.

Парк дворца у Конаку - Скупштина општине Сечањ је донела одлуку о заштити споменика природе Парк Дворца у Конаку (Службени лист Општине Сечањ, бр.8/2011), којом је парк Дворца у Конаку стављен под заштиту као природно добро великог значаја и сврстан у другу категорију заштите као споменик природе.''Парк дворца“ у Конаку је један од најочуванијих вредних представника вртне уметности 19. века на територији Републике Србије. Типичан пример мешовитог стила, који је доминирао у вртној архитектури тога времена, насталог комбиновањем елемената француског и енглеског стила.

Споменик пророде „Стабло бреста у Неузини“–овај споменик природе представља спомен стабло везано за настанак села Неузина, а проглашено меморијалним спомеником 1975. Године. Данас, споменик је у изузетно лошем стању, те је у току процес укидања статуса заштићеног Споменика природе.

Према мишљењу Покрајинског завода за заштиту природе број: 03-1269/2 од 22.06.2016. године, на Листу предлога за стављање под заштиту државе уврштена су још два споменика природе са територије општине Сечањ, и то:

- Стабло храста лужњака (Quercusrobur L.), у улици Вожда Карађорђа бр. 116, у дворишту зграде на к.п. 225/1, КО Сечањ. Стабло поседује добру кондицију и виталност и по својим дендрометријским карактеристикама: процењене старости више од 150 година, висине 25m, обима дебла 4,54m, ширине крошње у правцу СИ-ЈЗ: 26m и ширине крошње у правцу СЗ-ЈИ: 33,2m, сврстано је међу вреднije примерке дендро фонда на овом поднебљу;
- Дрворед дудова (Morus sp.) - двострани једноредни дрворед, који се налази на к.п. 8210, КО Јаша Томић. Дужина дрвореда износи око 650m и састоји се од 88 стабала. Лева страна се састоји од 40, а десна страна од 48 припадника рода Morus. Анализом историјске грађе уочено је приказивање левог дрвореда на катастарским картама другог војног премера Аустро-угарске монархије, које

[6]Important Plant Areas

датирају из периода између 1806-1869. године, док се десни дрворед појављује на картама трећег војног премера израђеног између 1886-1887. године.

Оба споменика природе налазе се у режиму предходне заштите.

2.5.2. Заштита животне средине и управљање отпадом

Када је реч о заштити животне средине, општина Сечањ у оквиру својих надлежности води рачуна о квалитету животне средине, утврђује накнаду за заштиту и унапређење животне средине, доноси различите програме коришћење и заштите и унапређења природних вредности и заштите животне средине.

Пружање комуналних услуга које подразумевају и управљање комуналним отпадом, поверено је **ЈКП „Сечањ“ из Сечња,** које врши организовано сакупљање смећа, транспорт и одлагање на сеоске депоније. Наведену услугу ЈКП пружа грађанима и привредним субјектима. Поред ЈКП „Сечањ“ грађани такође сами користе депоније бацајући већеколичине отпада. То је најчешће дворишни отпад, грађевински шут, стајско ђубре, старинамештај, уређаји из домаћинства, угинуле домаће животиње и сличан отпад.

На територији општине Сечањ, као што је случај и у већем делу Војводине, није адекватно решено управљање отпадом. Наиме, постојећа одлагалишта су неуређена, без документације, без икаквих пратећих објеката, опреме и без мера заштите. Отпад се депонује без икакве претходне обраде (не врши се селекција отпада, као ни валоризација секундарних сировина). У свим насељима општине депонијски простор не задовољава законски дефинисане критеријуме а постојеће депоније представљају права сметлишта. Овако неуређене депоније – сметлишта представљају дугорочну опасност по здравље становништва, посебно ако се имају у виду загађења која проузрокују. Додатно, велики проблем представља неконтролисано одлагање смећа путем дивљих депонија, којих има по неколико у сваком насељу, као и неадекватно одлагање анималног отпада, и поред постојања организованог одношења истог у складу са уговором између општине Сечањ и предузећа ''2.Октобар'' из Вршца.

Најближе регионалне депоније комуналног отпада планиране су у близини Зрењанина и Панчева. Потенцијална трансфер станица у КО Сечањ планирана је унутар граница заштићеног подручја, на пашњаку локалитета Ледине[7].

Нелегална одлагалишта отпада, која су спонтано настала, представљају значајан фактор угрожавања подручја под заштитом, од којих су нека унутар заштићеног подручја и на граници са заштићеним подручјем. Негативни утицаји јављају се увиду загађења околног земљишта, површинских и подземних вода, како филтратом, тако и отпацима који се разносе путем ветра. Такође, присутан је и депонијски гас (метан и угљен-диоксид), који настаје услед метаболичких процеса разлагања отпадних материја, а који је запаљив и експлозиван.

[7]Просторни план подручја посебне намене Предела изузетних одлика „Потамишје“, 2017.

Општина Сечањ је усвојила **Локални план управљања отпадом за период од 2011-2020**.године, који представља базни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу општине. Овај план разматра потребе за израду имплементацијских планова за прикупљање, транспорт, третман и одлагање контролисаног отпада.

Најзаступљенији еколошки проблеми на подручју општине се односе на притужбе на испуштање фекалних вода из септичких јама на јавну површину (уличну каналску мрежу), стварање дивљих депонија у самим насељеним местима, пријава непријатног мириса који се шири са фарме свиња, пријава појаве повећане прашине и плевице у ваздуху у току сезоне пријема житарица у силосе пољопривредних предузећа, неадекватно складиштење стајског ђубрива код објекта за узгој говеда, која се налазе у насељеним местима, пријаве сече дрвећа на јавним површинама итд. Од облика загађења, највећи проблем представљају отпадне воде, септичке јаме и недостатак канализација и индустријских пречистача, као и сметлишта комуналног отпада. Према ранијим испитивањима, проблем представља и детектована повећана количина арсена у подземној води као последица његовог присуства у земљишту.[8]

Прецизни подаци о количини, врсти и процентуалном саставу комуналног отпада који заврши на депонијама у насељима општине Сечањ не постоје, не врши се мерење отпада који се одлаже, као ни разврставање отпада по врстама. С обзиром да насељена места у општини Сечањ представљају типичну сеоску средину, поред отпада из комерцијалног сектора и отпада из домаћинства преовлађује и отпад из пољопривреде. Карактеристика пољопривредног отпада је изразито променљива у току године, те се јављају велике варијације у дневној маси, запремини и саставу комуналног отпада у зависности од сезоне. Поред ЈКП отпад одлажу и сами грађани, пољопривредна предузећа и остали пословни субјекти, па је реално количина отпада која заврши на депонијама већа од званичних података.

Табела 14.Званична сметлишта у општини Сечањ које је потребно санирати након изградње трансфер станице за отпад

Насеље	Површина званичних сметлишта (ha)	Удаљеност од насеља (m)	Процењена запремина ($m^{3)}$
Сечањ	1,6	2.500	6.400
Јаша Томић	2,4	2.200	7.200
Крајишник	1,3	2.300	5.200
Сутјеска	3,7	300	7.400
Јарковац	10[9]	300	4.000
Неузина	2	2.400	4.000
Банатска Дубица	1,5	1.800	1.500

[8]Упитник за сарадника на пословима заштите животне средине у ОУ Сечањ, октобар 2018.
[9] Према информацијама добијеним од МЗ Јарковац

Конак	1,2	600	2.400
Бока	0,6	600	1.800
Шурјан	0,4	400	800
УКУПНО	16,7		40.700

Извор: Локални план управљања отпадом, 2011. година.

Као највећи проблеми у свакодневном раду идентификоване су следеће ставке: одржавање и уређење сметлишта, недостатак средстава за опрему и уређење сметлишта, израда пројеката санације и рекултивације сметлишта са могућношћу рециклаже и раздвајања отпада.

Највећи загађивачи на територији општине Сечањ су пре свега пољопривредна предузећа која се баве сушењем житарица и то: ПРП „ Свети Никола“ Сечањ, ПП „ Ратар“ д.о.о. Јаша Томић, ПД „ Граничар“ Конак, ИПП „ Грмеч“ д.о.о. Крајишник, „Победа“ д.о.о. Бока, „ Агроглобе“ д.о.о. Силос Сечањ, ПП „Борац“ Шурјан. У периоду откупа и сушења житарица јавља се отпад у виду плеве и прашине, као и ситног зрневља и других примеса (обично око 0,5-1,0% од примљене робе). Мањи део овог отпада се прода, а већи део заврши на локалним сметлиштима (око 300 тона/годишње).

Поред пољопривредних предузећа, већи загађивач је и „Socks BMB“д.о.о. Јаша Томић, произвођач чарапа који генерише неопасан индустријски отпад у количини од 5 kg дневно, као и други отпад (канцеларијски материјал, остаци хране...) у количини од 1 kg дневно. У кругу предузећа постоји сепарација отпада, где се индустријски одваја од осталог. Даље, загађивачи су: ПД „ Massagrar“ д.о.о. Сечањ, фарма свиња у Сечњу (тренутно има 15.000 грла различитих категорија просечне тежине 80 kg); НИС СРБИЈА – нафтна поља у Боки; „Фригло“ ДОО Сутјеска, прерада и конзервисање воћа и поврћа; „Ветрењача Млин“ Јарковац, производња млинских производа и „ОППС“ ДОО Јаша Томић, складиштење и третман неопасног отпада.

У свим селима на територји општине бригу о јавним зеленим површинама воде углавном месне заједнице, а средства за њихово одржавање обезбеђују се из самодоприноса грађана. Свако насеље има свој централни парк чије се одржавање своди на периодично кошење и чишћење стаза. Мало се тога ради на планском озелењавању паркова, као што је замена оштећених и осушених биљних врста као и попуно новим. Поред ових паркова веће зелене површине у насељима налазе се у портама цркви, а о њиховом старању и уређењу брине се црква.

Општинска управа Сечањ нема запосленог еколошког инспектора, што представља изузетно велику потребу.

2.5.3. Обновљиви извори енергије

Од обновљивих извора енергије, подручје пре свега обилује термоминералном водом (геотермална енергија). Воде ниске минерализације, које не поседују већи степен корозије и инклистације, могу се користити за загревање просторија, стакленика и пластеника, за узгој рибе, печурки у зимском периоду, као санитарна топла вода у стамбеним просторијама, у неким гранама индустрије, у спортско-рекреативне и туристичке сврхе. Термоминералне воде могу да се користе двојако: као геотермална енергија, при чему се користи топлотна енергија из воде, док се охлађена вода депонује у реципијенте и сама термоминерална вода у изворном облику, као медијум у балнеологији, као топла санитарна вода[10].

Поред тога што геотермална енергија представља обновљив извор, коришћење овакве енергије има и друге предности у односу на класичне енергенте, као што је чињеница да је реч о чистој енергији, да је аутохтони локални ресурс, мали су трошкови одржавања хидротермалних објеката и постоји велика поузданост у коришћењу.

Општинска управа Сечањ је, како је већ раније написано, наручила израду Студије о могућности експлоатације и коришћења термоминералних вода на простору општине Сечањ, која је и израђена 2008.године. Студија је показала да су на читавом простору општине Сечањ заступљене су термоминералне воде са садржајем балнеолошких активних (лековитих) компонената. Плићи интеравали са нижим температурама и садржајем балнеолошких активних (лековитих) компоненти могу се користити за бањско-рехабилитационе центре. Дубљи интервали (лежишта) са вишим температурама и повољним физичко-хемијским карактеристикама погодни су за коришћење у енергетске сврхе.

Поред геотермалне енергије, обновљивим извором енергије на подручју могу се сматрати и остаци из пољопривреде, како из биљне, тако и животињске прозводње (пољопривредна биомаса). На основу података доступних изпољопривредног пописа за 2012.годину о обрадивим површинама, шумама и сточном фонду и података о средњем десетогодишњем приносу усева, сматра се да је енергетски потенцијал општине Сечањ веома значајан.

Електротехнички институт „Никола Тесла“, Центар за електроенергетске системе је 2014.године израдио документ „Извештај о енергетској процени општине Сечањ“ где су дате процене енергетској потенцијала од усева, дрвета и сточног фонда.

[10]Студија о могућности експлоатације и коришћења термоминералних вода на простору општине Сечањ.

2.6. Пољопривреда

Према намени површина, пољопривредно земљиште на територији општине Сечањ покрива 48.615,85 ha, односно 93,01% површине Општине[11], а овај проценат ће се, према дефинисаном плану, смањивати (радне зоне, пошумљавање, саобраћајна и комунална инфраструктура). Највећи део наведене површине чини обрадиво земљиште, док рибњаци покривају негде око 3.000 ha[12]. Шумско земљиште заузима само 0,92% површине Општине (480,2 ha), а повећање истог за 2,0 - 2,5% представља дефинисан циљ Општине. Водно земљиште заузима 0,57% територије Општине (296,6 ha), а исто чине водотоци и канали.

Табела 15. Структура коришења земљишта са билансом површина

Категорије земљишта	Коришћење	
	Хектари	%
Пољопривредно земљиште	48.901,07	93,55
- обрадиво и необрадиво	46.939,16	89,80
- рибњаци	1.961,91	3,75
Шумско земљиште	480,20	0,92
Водно земљиште	296,60	0,57
Грађевинско земљиште	2.593,05	4,96

Извор: Просторни план општине Сечањ

Шумско и пољопривредно земљиште обухвата 94,47% територије. Према власничкој структури највише обрадивог пољопривредног земљишта припада приватним лицима, око 17.300 ha, а државно обрадиво је око 9.500 ha.

Према попису из 2012. године **2.401 газдинство** обрађује **39.929 ha**, док се 4.490,99 ha не обрађује. Највећи део пољопривредног земљишта на територији Општине се користи за ратарску производњу.

Општина Сечањ према последњем Просторном плану из 2013. планира смањивање пољопривредног земљишта у циљу изградње других садржаја као што су радне зоне, туристички садржаји, комунални садржаји, саобраћајна инфраструктура итд.).

Према подацима Управе за трезор (2017.), на подручју општине Сечањ регистровано је 1.658 пољопривредних газдинстава. У наредним табелама дат је преглед пољопривредних газдинстава према организационом облику и структури располагања површинама.

[11]Просторни план општине Сечањ (''Службени лист општина Сечањ'', број 06/09)
[12]Подаци о рибњацима добијени од стране Општинске управе Сечањ (упитник)

Табела 16. Пољопривредна газдинства на подручју општине Сечањ

Пољопривредна газдинства	**1.658**
Породична пољопривредна газдинства	1.628
Привредно друштво	22
Земљорадничка задруга	7

Извор: Управа за трезор, 2017.

Од укупног пољопривредног земљишта којим располажу пољопривредна газдинства, што износи 22.282 ha, структура расподеле је приказана у наредној табели.

Табела 17.Структура располагања пољопривредим површинама

Укупно пољопривредно земљиште којим располажу пољопривредна газдинства	**22.282 ha**
950 пољопривредних газдинстава	до 5 ha
543 пољопривредна газдиства	5-20 ha
152 пољопривредна газдинства	20-100 ha
13 газдинстава	више од 100 ha

Извор: Подаци добијени на основу Упитника попуљеног од стране представника УО Сечањ, октобар 2018.

Када је реч о запосленим у области пољопривреде, **21% запослених на територији Општине запослено је у пољопривредној делатности**. У сектору пољопривреде, шумарства и водопривреде на територији Општине према подацима из 2017. године запослено је 440[13]. Овај број обухвата запослене на пољопривредним газдинствима и привредним друштвима, предузећима, установама, задругама, организацијама и др.

Ако посматрамо полну структуру, проценат учешћа жена у радној снази пољопривредних газдинстава је приказан у наредној табели.

Табела 18. Структура запослених жена на пољопривредним газдинствима

	Чланови газдинства и стално запослени на газдинствима	На породичном газдинству	На газдинству правног лица/предузетника
Жене	35,41%	37,84%	12,29%

Извор: Подаци са пописа пољопривреде 2012.

Поред резултата представљених у претходној табели, посебно је значајно указати и да су **жене на подручју општине Сечањ само у 17,5% носиоци пољопривредних газдинстава.**

Табела 19.Газдинства према броју чланова и стално запослених на газдинству

1-2 лица	3-4 лица	5-6 лица	7 и више лица	Укупно
2.130	247	14	10	2.401

Извор: Подаци са пописа пољопривреде 2012.

[13]Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Сечањ за 2018. године.

За обављање послова саветодавне и стручне службе[14] (у даљем тексту: ПССС) за територију Општине су привредна друштва која обављају саветодавне и стручне послове, а чији је оснивач Република Србија, регистрована у Регистар привредних субјеката за обављање осталих услуга у пољопривреди, техничка испитивања и анализе или консалтинг и менаџмент послове и имају запосленог пољопривредног саветодавца. За одређена подручја за која нису основана наведена привредна друштва саветодавне послове могу да обављају правна лица и предузетници који испуњавају услове прописане законом, а по спроведеном конкурсу у складу са Годишњим програмом развоја саветодавних послова у пољопривреди (у даљем тексту: Годишњи програм);

За саветодавне и стручне послове у области пољопривреде на територији општине Сечањ задужена је Пољопривредна саветодавна служба Зрењанин.

Уопштино посматрано, на подручју Општине, најзаступљеније пољопривредне културе, односно пољопривредни производи, дати су у наредној табели.

Табела 20. Најважније пољопривредне културе и пољопривредни производи по насељима

Култура/Производ	Насеље
Кукуруз, пшеница, сунцокрет, соја	Сечањ, Јаша Томић, Крајишник, Сутјеска
Грашак, боранија, кукуруз шећерац	Сечањ, Крајишник
Вишња, јабука	Сутјеска, Крајишник
Шљива	Шурјан
Конзумна шаран	Сутјеска, Сечањ, Неузина, Банатска Дубица, Бока
Брашно	Сутјеска, Конак, Јарковац, Крајишник
Мед	Сечањ, Јаша Томић, Јарковац

2.6.1. Задруге

На подручју општине Сечањ активан је значајан број задруга, а делатност већине задруга је у својој основној делатности везана за гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица. Активна је и једна задруга чија је основна делатност слатководна аквакултура.

У наставку кроз табелу је дат преглед површина, задругара и запослених.

[14] Правилник о начину обављања саветодавних послова у пољопривреди (Службени гласник РС бр. 65/14)

Табела 21. Преглед активних задруга на подручју општине Сечањ са основним подацима

Назив задруге	Датум оснивања	Површина коју обрађује (хектари)	Делатност	Број задругара	Број запослених
ЗЗ „Модош“ Јаша Томић	1995.	160	Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица	94	9
ЗЗ „Слога“ Крајишник	1991.	30		25	1
ЗЗ „Агро Лазар“ Јаша Томић	2010.	11,5		9	0
ЗЗ „Јарковац“ Јарковац	1990.	386		19	4
ЗЗ „Конак“ Конак	1990.	225		18	0
ЗЗ „Агросој“ Неузина	2002.	760		6	10
ЗЗ „Сарча“ Сутјеска	1990.	/		8	/
ЗЗ „Победа“ Шурјан	2003.	/		10	0
ЗЗ „Терра-Стела“ Сечањ	2006.	/		10	/
ЗЗ „Лековито биље“ Бока	1995.	/		/	/
ЗЗ „Крнићи“ Конак	2006.	/		6	/
ЗЗ „Бакта“ Бока	2008.	Нема своју земљу. Организује и уговара производњу на површини од 800-1000ha		6	0
ЗЗ „Пољохибрид“ Сутјеска	2009.	/		10	/
ЗЗ „Агрожебељан“ Јаша Томић	2013.	/		10	/
ПЗ „В-Агро Шурјан“ Шурјан	2018.	/		5	/
ЗЗ „Агро крајишник“ Крајишник	2013.	/		10	/
ЗЗ „Невесиње“ Јаша Томић	2017.	114,5	Мешовита пољопривредна производња	6	0
ЗЗ „Шаранче“ Б. Дубица	2007.	/	Слатководне аквакултуре	5	0

Легенда: / - до дана обраде података, није достављен тражени податак

Извор: Попис задруга – АПР, на дан 31.10.2018.; Подаци о задругама – Упитник према Општинској управи

2.6.2. Биљна производња

Биљна производња на подручју Општине биће представљена у наставку текста, и обрађена кроз поглавља: ратарска, повртарска и воћарска производња.

2.6.2.1. Ратарска производња

Везано за биљну културу на подручју општине најзаступљеније је ратарство, где највећу површину у производњи заузимају меркантилни кукуруз и меркантилна пшеница.

Табела 22. Најзаступљеније пољопривредне културе

Ратарска култура	% површине коју заузима
Меркантилни кукуруз	33,3%
Меркантилна пшеница	30,9%
Сунцокрет	17,1%
Соја	11,1%

Ратарска производња представља највећи део пољопривредне производње на подручју општине и заузима највећи део пољопривредних површина.

Табела 23.Преглед ратарских култура у периоду 2013 – 2017.

Година	Култура	Површина (ha)	Количина (t/ha)
2013	пшеница	6.673	6,1
	озими јечам	151	5,2
	уљана репица	241	3,1
	кукуруз	5.559	5,9
	сунцокрет	3.421	2,9
	соја	1.485	2,7
	шећерна репа	167	37
2014	пшеница	6.200	7,2
	кукуруз	4.320	4,8
	сунцокрет	2.386	1,8
	соја	1.528	1,5
2015	пшеница	5.419	6,7
	кукуруз	4.461	5,0
	сунцокрет	2.447	2,3
	-	-	-
	соја	1.794	1,9
2016	пшеница	6.968	8,0
	кукуруз	5.742	5,3
	сунцокрет	3.005	2,5
	соја	1.442	2,1
2017	пшеница	5.323	6,9
	кукуруз	4.542	4,3
	сунцокрет	1.395	1,3
	соја	673	2,2

На подручју општине Сечањ постоје значајни капацитети за складиштење ратарских производа, што је приказано у наредног табели.

Табела 24. Преглед складишних капацитета на подручу општине Сечањ

Назив фирме	Локација складишта	Врста складишта	Капацитет (тона)
ПРП „Свети Никола“ д.о.о.	Сечањ	Силос	20.000
		Подно складиште	1.500
ИПП „Грмеч“ д.о.о.	Конак	Силос	25.000
ПД „Граничар“ д.о.о.	Конак	Силос	10.000
		Подно складиште	5.000
ПП „Ратар“ д.о.о.	Јаша Томић	Силос	5.100
		Подно складиште	1.600
ПП „Економија“ д.о.о.	Јарковац	Силос	11.000
		Подно складиште	3.000
„Агроглобе“ д.о.о. из Н.Сада	Сечањ	Силос	18.440
		Подно складиште	2.000
СМР „Ветрењача млин“	Јарковац	Силос	6.500
		Подно складиште	2.500

Извор: Упитник попуњен од стране ОУ Сечањ, октобар 2018.

2.6.2.2. Повртарска производња

У оквиру повртарске производње на подручју општине Сечањ доминирају производња грашка, бораније, кромпира, купуса и карфиола.

Табела 25. Структура повртарске производње на подручју Општине

Биљна врста	2014. години (ha)
Лук	2
Грашак	291
Боранија	39
Паприка	2
Парадајз	-
Корнишони	4
Кромпир	24
Купусњаче	3
Карфиол	-
Пасуљ	4
Лубенице	2
Кукуруз шећерац	50
Остало	4
Укупно	425

Извор: Подаци Управе за трезор, 2014.

Према подацима са последњег Пописа (2012.) на подручју Општине регистрована су 2 стакленика/пластеника, укупног капацитета 125m², од чега се користи 50m².

2.6.2.3. Воћарска производња

Воћарска производња је у успону на територији општине Сечањ, а огледа се у повећању површина под одређеним воћарским културама, а ту свакако предњачи вишња, за коју је све већа заинтересованост.

Према Попису пољопривреде 2012. године на подручју Општине, воће узгаја 280 пољопривредних газдинстава, на 165 ha. Према подацима наведеног Пописа, 11 пољопривредних газдинстава врши наводњавање воћњака и то на укупно 12 ha.

На основу Упитника попуњеног од стране прдставника Општинске управе Сечањ, у наредној табели је дата структура основних воћарских култура, тј. култура које покривају највеће површине на подручју Општине.

Табела 26. Структура воћарске производње на подручју Општине

Врста	Површина (ha)
Јабука	53,9
Ораси	6,2
Вишња	31,8
Шљива	18,9
Лешници	7,9

Извор: Упитник попуњен од стране ОУ Сечањ, октобар 2018.

У насељу Сутјеска налази се хладњача за складиштење како воћарских тако и повртарских производа, капацитета 9.000 m² по кровом, капацитет прераде 14.000 тона поврћа, а у саму хладњачу може да се смести 8.000 тона. Хладњача је власништво фирме „Фригло“ д.о.о. Сечањ-Сутјеска.

Што се прераде воћа тиче, горе поменута фирма „Фригло“ врши замрзавање, паковање и пласман готовог смрзнутог производа, а сировине, одн. пољопривредне производе откупљује пре свега од фирме „Свети Никола“.

Виноградарство није развијено на подручју општине Сечањ. Према Попису пољопривреде 2012.године пријављен је само 1 ha винограда.

2.6.3. Сточарство

Када говоримо о сточарству, на основу доступних података, може се рећи да капацитети у сточарству нису искоришћени. У структури доминира млечно говедарство, пре свега због великих откупљивача као што су Имлек и Млекопродукт, док произвођачи нису удружени у том процесу. На подручју Општине не постоји прерадни капацитет, па тако ни јасан оквир продаје меса, што би могло представљати мотив за даљи развој сточарске производње.

У наредној табели се налази преглед броја стоке на територији Општине, а подаци су добијени попуњавањем Упитника од стране представника Општинске управе.

Табела 27. Преглед стоке на територији Општине

Категорија	Број грла
Говеда	3.319
Свиње	3.104
Овце и козе	758
Живина	363
Пчелиња друштва	3.272
Риба	1.640.000

Извор: Управа за трезор, 2014.

Табела 28. Структура живине

Врста	Број
Кокошке носиље	19.356
Остали подмладак, кокошке и петлови	20.911
Бројлери	8.364
Патке	2.071
Ћурке	1.628
Гуске	661
Морке	548

Извор: Подаци са Пописа 2012. године

На територији општине Сечањ тренутно послују две фарме свиња: „Massagrar“ д.о.о. у Сечњу и фарма свиња у Крајишнику у склопу ИПП „Грмеч“ ДОО Крајишник.

2.6.4. Друге активности у вези са газдинствима

Према другим профитабилним активностима у вези са газдинствима (подаци са Пописа пољопривреде 2012.), пољопривредна газдинства се претежно баве прерадом млека и воћа и поврћа, док се готово уопште не баве диверзификацијом активности кроз туризам, старе занате и сл. У наредној табели дат је преглед броја газдинства која се баве неком од других профитабилних активности.

Табела 29.Газдинства према другим профитабилним активностима у вези са газдинством

	Врста активности					
Број газдинстава	Прерада меса	Прерада млека	Прерада воћа и поврћа	Прерада других пољоприв. производа	Обрада дрвета	Активности у шумарству
	7	14	13	5	0	0
	Туризам	Народна радиност	Производња енергије из ОИЕ	Узгој рибе	Рад на основу уговора у области пољопривреде	Рад на основу уговора у другој области
	1	0	0	1	7	2

Извор: Подаци са Пописа 2012. године

Искоришћење малих прерадних капацитета у оквиру пољопривредних газдинстава може значајније бити искоришћено у наредном периоду због усвајања Правилника о малим количинама примарних производа који служе за снабдевање потрошача, подручју за обављање тих делатности као и одступања која се односе на мале субјекте у пословању храном животињског порекла[15]. Овај правилник пружа могућност малим произвођачима (пољопривредним газдиствима) да легално продају своје производе од млека и меса на кућном прагу, локалним пијацама, или да их потрошачима шаљу на кућну адресу.

2.6.5. Рибарство

На територији општине Сечањ постоји 8 рибњака укупне површине око 3.000 ha[16], због чега Општину често називају престоницом слатководног рибарства. Најзаступљенија је производња **шарана**, а цела Општина је у том знаку, на шта указује и монументална скулптура вајара Миодрага Рогана „Тамишки краљ“ инпирисана фигурином из 12. века пронађеном на археолошком локалитету крај Тамиша. Поред шарана, у рибњацима се производе и друге врсте слатководне рибе као што су: бели амур, сом, бели и црни толстолобик и др. Сви рибњаци су у приватном власништву.

На подручју Општине не постоји ни један прерадни капацитет за произведену рибу, а иста се дистрибуира различитим продајним каналима, а пре свега путем већих маркета.

Како су сви рибњаци приватни, Општинска управа Сечањ не располаже информацијама везаним за количину произведене рибе, врстом и другим подацима значајним за анализу.

[15]Службени гласник РС, бр. 111/2017
[16]Податак о броју и површини рибњака добијен од стране ОУ Сечањ (упитник, 2018.)

Према подацима из 2018. године на подручју Општине регистрована су следећа привредна друштва која за своју основну или додатну делатност имају слатководне аквакултуре:

- Пољопривредно-рибарскопредузеће Свети Никола д.о.о. Сечањ
- Пан Клас д.о.о. Бока, предузеће за пољопривреду, узгој рибе и услуге
- Рибњак „Сутјеска“, Сутјеска а.д.
- Земљорадничка задруга „Шаранче“, Банатска Дубица

Највеће рибњаке поседује предузеће „Свети Никола“ који су лоцирани у насељима Наузина (10 језера) и Банатка Дубица (6 језера) и заузимају укупно површину од око 1.500 ha (под воденим огледалом 1.000 ha). Поред језера изграђени су и зимовници. Ово предузеће има годишњу производњу од 500t до 1.000t конзумног шарана, 200t једногодишње млађи и 700t двогодишње млађи.

2.6.6. Пчеларство

Према подацима добијених од стране Општинске управе[17] на подручју Општине регистровано је око 90 пчелара и 4.158 кошница, а максимална производња меда по кошници износи 15 kg. На подручју општине производња меда је у значајној стагнацији због променљивих временских услова који су утицали на смањење приноса, пре свега сунцокрета.

2.6.7. Органска пољопривреда

Према информацијама добијених од стране Општинске управе, на територији општине нема регистрованих органских пољопривредних произвођача.

2.6.8. Наводњавање и одводњавање

Мелиоративне системе чине канали разноврсних техничких карактеристика, који су претежно двонаменског карактера, служе за одвођење сувишних вода за време падавина и за обезбеђење воде за наводњавање у сушном периоду. Квалитет вода канала зависи од степена пречишћености отпадних вода које се упуштају у њих, па стога упуштена вода у канале мора имати одређени степен пречишћености, што је посебно важно код наводњавања.

Наводњавање пољопривредних површина на територији општине се врши преко постојеће каналске мреже и заливних система. Заливним системима обухваћено је око 1.866 ha, међутим већина заливних система је или ван употребе, или делимично у функцији. Основни проблеми у функционисању заливних система су недовољан број самоходних заливних кишних крила и неисправност, или недовољна снага постојећих црпних станица (ЦС).

[17]Упитник, 2018.

Каналска мрежа која је у функцији **одводњавања** на подручју општине Сечањ, је изграђена у дужини од 866,34 km. Повећање ефикасности одводњавања сувишних вода мора се решавати бољим одржавањем и чишћењем постојеће отворене каналске мреже, изградњом дренажних система и по потреби нових канала, као и одржавањем и постављањем нових црпних станица за пребацивање воде. Такође, неопходно је систематско одржавање постојећих насипа дуж Тамиша у циљу одбране од поплава.

Према подацима са Пописа пољопривреде 2012, највећи део се наводњава површински (55,6%), затим орошавањем (27,8%), док само 16,7% има систем кап по кап.

2.7. Рурални туризам

Територија општине Сечањ је изразито рурално подручје, што се јасно одражава и на врсти туристичких садржаја и услуга. Рурална туристичка подручја карактеришу природни ресурси, ресурсни везани за храну, као и за традицију и културу специфичну за дато подручје.

2.7.1. Туристичка организација општине Сечањ

Туристичке активности на подручју општине Сечањ врши Туристичка организација (у даљем тексту ТО Сечањ), која обавља све активности предвиђене Законом о туризму, као и Статутом ТО Сечањ. ТО Сечањ је основана 2011. године са основним циљем унапређења и промоције туризма, као и вршење послова развоја, очувања и заштите туристичких вредности на територији општине Сечањ. До сада је у области туризма реализован одређен број пројеката, као што су формирање туристичког инфо центра и прикупљање старих предмета, ради формирања завичајне етно збирке, а у припреми су и два веома значајна пројекта, као што су: Камп на Тамишу и Завичајна етно-збирка, као два нова туристичка производа.

Како су смештајни капацитети на подручју Општине један од највећих проблема, представници ТО Сечањ ће у наредном периоду активно радити на изради базе потенцијалних домаћинстава која су заинтересована за ову врсту пословне активности. Заинтересована домаћинства ће представници ТО Сечањ едуковати у вези са пружањем смештајних и угоститељских услуга, али и пружити помоћ приликом аплицирања за доступна средства за ове намене.

2.7.2. Туристичка супраструктура

Када је реч о смештајним капацитетима, на подручју општине Сечањ ради Хотел „Црвени цвет“, категорисан са две звездице. Хотел има 36 лежајева, ресторан са 220 места, кафану, снек бар и банкет салу. Поред тога, у општини Сечањ послује и мотел „Аурора Модош“ д.о.о. Јаша Томић, који у понуди има две смештајне јединице, собе са 8 лежајева.

На подручју Општине веома мали број домаћинстава пружа туристичке и угоститељске услуге. Од ресторана, на подручју ову делатност обављају: УР „Ли“ у Сутјесци, СУР „Смајли“ у Неузини и СУР „Мрвица“ у Јаши Томић.

2.7.3. Туристички потенцијали

Туристичке потенцијале на подручју општине чине: лов и риболов, културно-манифестациони туризам, али и излетнички, тј. туризам који подразумева боравак у природи. Ресурсе који могу бити покретачи туристичких активности на подручју Општине су пре свега река Тамиш и њено окружење (шуме, купалишта, стазе за пешачење и трчање, кеј, др.), дворци Баната, рибњаци и капацитети за развој ловног туризма.
Активирање и стављање у функцију наведених туристичких потенцијала мора бити праћено унапређењем комуналне и друштвене инфраструктуре, као и туристичке супраструктуре. Акценат је потребно ставити на заштиту животне средине и квалитетније управљање отпадом са једне стране, док са друге стране ТО Сечањ своје активности треба да усмери на повећање број пружалаца туристичких и угоститељских услуга у виду сеоског туризма, тј. домаћинстава која пружају наведене услуге.

2.7.4. Ловство и рибарство

Када је реч о ловству и риболовству, општина Сечањ има дугу традицију и представља место где ове групе спортиста и туриста врло радо долазе.

Ловно подручје Општине се простире на 52.220 ha и обухвата 10 ловачких друштава која воде рачуна о планском и рационалном одстрелу, броју и квалитету дивљачи, вештачком узгоју, зимској исхрани и др. Атрактивна крупна дивљач са подручја чине срна, европски јелен, дивља свиња, док од ситније дивљачи ловце привлаче фазан, зец, патка, афричка грлица, препелица, пољска јаребица. Ван режима заштите су лисица и шакал. Сва ловишта су отвореног типа, а постоји ловачка служба која пружа комплетну услугу, укључујући и могућност изнајмљивања паса.

Богатство вода општине Сечањ представља значајан ресурс за развој рибарства, а сама Општина има дугу традицију и широм земље је позната по богатству рибом. Од водених ресура ту су Тамиш са својим рукавцима, адама, барама, затим Брзава, Канал ДТД. Значајне су површине под мочварама и терени погодни за мрестилиште риба. У оквиру рибљег фонда, најзаступљенији су шаран, сом, смуђ, штука и караш. Поред наведених вода, Општина је богата и рибњацима коју су у приватном власништву и данас су претежно оријентисани на гајење шарана, али и сома, белог амура, толстолобика. На подручју општине Сечањ, активна су два риболовачка друштва, РД „Шаран“ Јаша Томићи СД „Смуђ“ Сечањ.

2.7.5. Термоминералне воде

Подручје општине Сечањ је, као што је раније напоменуто, богато термоминералним водама, о чему је и израђена Студија[18]. Реч је о високо минерализованим водама миоценске старости са повишеним садржајем терапеутских активних компомененти које се могу успешно користити као лековите за балнеолошке у оквиру бања и рехабилитационих центара. Данас је веома заступљено коришћење геотермалних и минералних вода на овај начин, с тим што се данас улога бањских центара у великој мери мења, тј. искључиво здравствени садржаји се све више замењују туристичким.

На простору општине Сечањ урађен је одређен број анализа термоминералних вода, и то на локалитетима Шурјан, Бока и Неузина, а за детаљније информације потребно је консултовати стручну Студију која је израђена за потребе процене могућности експлоатације и коришћења.

2.8. Шумарство

Војводина важи за један од региона у Европи који има најмање шума. На основу стандарда развијених земаља Европе, пошумљеност Војводине би требало да буде два пута већа (тренутно 140.380 ha; 6,5%). Просторним планом АП Војводине дефинисана је потреба за подизањем још око 140.000 ha нових шума, међутим реализација овог плана је дугорочна. Осим тога, у систему "Војводинашума", готово да и нема слободних површина за пошумљавање, па је неопходно да се у овај план укључе сви друштвени субјекти на територији Војводине, пре свега локалне самоуправе. Највише шума има у Срему, а најмање у Банату. Проблем обешумљености Војводине, не би био тако акутан да су шуме равномерније распоређене. Више од 90 одсто свих шума налази се у уском појасу: Посавља, Подунавља и Потисја, затим на подручју Фрушке горе, Вршачког брега, Делиблатске и Суботичке пешчаре, док је свега 10 одсто шума разбацано на простору од око 2.000.000 ha, тако да је према подацима Покрајинског секретаријата за пољопривреду, водопривреду и шумарство, у чак 14 општина проценат пошумљености мањи од један одсто.

На подручју општине Сечањ, шумско земљиште заузима 480,20 ha или 0,92% територије Општине, што је најмање посматрајући општине Средњебанатског округа и далеко испод покрајинског просека. Највећи део ових шума налази се уз реку Тамиш, а током година у свим насељима општине фонд дрвенастих биљака је осиромашен (огревне потребе). Истраживачко-развојни институт за низијско шумарство и животну средину из Новог Сада је 2009. године израдио Пројекат подизања пољезаштитних појасева и различитих облика заштитног зеленила.

Шумско земљиште на територији Општине се може повећати пошумљавањем необраслог шумског земљишта, пошумљавањем обрадивог пољопривредног земљишта без обзира

[18]Студија о могућностиа експлоатације и коришћења термоминералних вода на простору општине Сечањ, 2008.

на катастарску класу по претходно прибављеној сагласности надлежног министарства, формирањем ветрозаштитних и пољозаштитних појасева уз путеве, канале око насеља и пољопривредног земљишта. Кораци које је потребно предузети су: решавање власничких односа (откуп, уступање, замена) како би се реализовали заштитни појасеви, усвајање норми везаних за заштитне појасеве, озелењавање локација. Стандарде ЕУ и препоруке надлежних органа је веома тешко достићи када је реч о уделу шума на подручју Општине, а пре свега због плодног расположивог простора намењеног пошумљавању.

2.9. SWOT анализа најважнијих сектора руралног развоја општине Сечањ

SWOT анализа представља кључни алат стратешког планирања, којим се добијају кључне информације о себи и околини, са основном сврхом утврђивања стратеших прилика и претњи у окружењу као и анализи сопствених стратешких снага и предности. SWOT анализа има задатак да омогући управљачком телу да развије стратегију на основу релевантних информација, тј. да максимизирањем сопствених снага и прилика из окружења уз минимизацију претњи и слабости, постигне највећи успех.

У наставку се налази SWOT анализа сектора руралног развоја на подручју општине Сечањ.

Табела 30. SWOT анализа

Снаге	Слабости
• Граница са Румунијом (ЕУ) • Рибарство – велике количине водених површина и традиција у узгоју рибе (шаран) • Река Тамиш – природна веза са суседном Румунијом • Ловишта • Дворци • Тренд раста површина под воћем (вишње) • Формиран значајан број задруга • Постојање локалне стратешки и планске документација, као и одређен број студија и елабората	• Велике количине дивљих депонија-еколошки проблем и немогућност развоја туризма • Недовољно развијена свест о важности заштите животне средине • Одлив становништва/старосна структура становништва • Железничка мрежа није у функцији– транспорт пољопривредних производа • Неукљученост у продајне ланце са готовим производима • Ограничено радно време граничног прелаза Јаша Томић • Непостојање смештајних/угоститељских капацитета у оквиру домаћинстава • Непостојање туристичке понуде на подручју • Недостатак прерадних капацитета • Недостатак сопствених средстава за (су)финансирање пројеката
Шансе	**Претње**
• Interreg прекогранични програм Румунија-Србија • IPARD II програм • Органска производња • Локална акциона група (ЛАГ) • Предео изузетних одлика „Потамишје“ • Студија оправданости регионалне депоније за 4 општине (Регионална депонија у Зрењанину) • Близина тржишта ЕУ • ЈПП као модел сарадње • Диверзификација прихода на пољопривредном газдинству	• Одлив образованог младог становништва • Недовољна институционална сарадња • Лоша економска ситуација

3. Политика руралног развоја

3.1. Стратешки оквир руралног развоја

Заједничка пољопривредна политика ЕУ (ЗПП) је најважнија и најиздашнија заједничка политика Уније од њеног оснивања. Иако су средства издвојена за финансирање ове политике у благом опадању, она и даље чине 37,8% буџета Уније (током финансијске перспективе 2014 - 2020).[19] Након дугогодишњих преговора током 50-тих и почетком 60-тих година, основе ЗПП уобличене су 1962. године. До данас, претрпела је многобројне реформе, а последња је извршена 2013. године. Улога Заједничке пољопривредне политике је стварање оквира који подржава и охрабрује произвођаче за суочавање са економским, еколошким и територијалним изазовима, истовремено поштујући и остале политике Европске уније. Овај приступ се преводи у три кључна, дугорочна циља Заједничке пољопривредне политике, постављена за програмски период 2014-2020, а то су:

- Одржива производња хране;
- Одрживи менаџмент природних ресурса и климатских промена;
- Балансиран територијални развој.

Графикон 2.ЗПП након 2013.године: Од изазова до реформских циљева

Извор: Overview of CAP Reform 2014-2020, European Commission, December 2013

[19]Извор: Overview of CAP Reform 2014-2020, European Commission, December 2013

ЗПП садржи два стуба, оба усмерена на ефективно достизање наведених дугорочних приоритета. Рурални развој представља други стуб Заједничке пољопривредне политике ЕУ 2014-2020. Политика руралног развоја спроводи се кроз националне и / или регионалне програме руралног развоја (Rural Development Programmes - RDP), који утврђују акције које треба предузети током седмогодишњег периода, као и одговарајућу алокацију средстава за ове мере.

Табела 31. Приоритети руралног развоја – ЗПП

1. Подстицање преноса знања и иновација у пољопривреди, шумарству и руралним подручјима
2. Јачање профитабилности и конкурентности свих врста пољопривреде и промовисање иновативних пољопривредних технологија и одрживог управљања шумама
3. Промовисање организације ланца снабдевања, добробити животиња и управљања ризицима у пољопривреди
4. Обнављање, очување и побољшање екосистема везаних за пољопривреду и шумарство
5. Промовисање ефикасности ресурса и подстицање преласка на нискоугљеничну, климатски отпорну економију у сектору пољопривреде, хране и шумарства
6. Промовисање социјалног укључивања, сузбијање сиромаштва и економског развоја у руралним подручјима

Извор: Overview of CAP Reform 2014-2020, European Commission, December 2013

Државе чланице, као и регије Европске уније, израђују своје Програме руралног развоја, засноване на најмање четири од шест дефинисаних заједничких приоритета. На тај начин су конкретне акције препуштене регионима који одлучују о сопственим приоритетима. Законом о локалној самоуправи Републике Србије утврђена је обавеза праћења процеса европских интеграција и развијања административних капацитета у складу са тим.

3.2. IPARD II програм

Током процеса приступања Европској унији, Србији су доступна средства из предприступних фондова (IPA). Тренутно најважнији програм подршке пољопривреди и руралном развоју је ИПАРД II програм - Програм претприступне помоћи за рурални развој Републике Србије за период 2014 – 2020.године. То је први документ Републике Србије из дате области који је одобрен од свих земаља чланица Европске уније. Његов главни циљ и сврха је подршка пољопривредним произвођачима и становницима руралних подручја за подизање капацитета у процесу припреме за испуњавање стандарда ЕУ у области пољопривреде, прехрамбене индустрије и заштите животне средине. Програмом су предвиђене финансијске мере подршке сектору примарне пољопривредне производње, сектору прераде и маркетинга пољопривредних производа, као и подршка диверзификацији економских активности у руралним областима Републике Србије. Обезбеђена инвестициона подршка у периоду 2014 – 2020.године износи 175 милиона

евра. Овим средствима Република Србија се припрема за коришћење средстава из Европског пољопривредног фонда за рурални развој. До сада, у оквиру ИПАРД програма активиране су две мере:

- МЕРА 1 - Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава и
- МЕРА 3 - Инвестиције у физичку имовину у вези са прерадом и маркетингом пољопривредних производа и производа рибарства.

До краја програмског периода очекује се расписивање позива у оквиру следећих мера:

- МЕРА 7 – Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања;
- МЕРА 9 – Техничка помоћ;
- МЕРА 4 – Мере у области пољопривреде, заштите животне средине, климе и органске производње;
- МЕРА 5 – Припрема и имплементација Локалних развојних стратегија (LEADER приступ).

Разграничење ИПАРД-а и осталих програма подршке врши се углавном по основу потенцијалних корисника. ИПАРД програм је комплементаран са Националним програмима подршке пољопривреди и руралном развоју (НПРР). Разграничење између ИПАРД-а и НПРР врши се путем различитих критеријума за одабир корисника подршке. ИПАРД II програм усмерен је углавном на приватне кориснике (пољопривредници, МСП из пољопривредно-прехрамбеног сектора, итд.). Националне мере углавном су усмерене ка помоћи мањим пољопривредним газдинствима са циљем повећања производње и унапређењу диверзификације пољопривредне и непољопривредне економије, искључујући подршку туризму која је предвиђена ИПАРД II програмом.

3.3. LEADER приступ и Локалне акционе групе у Србији

LEADER приступ (Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale – „веза између активности за развој руралне економије“) усвојен је од стране Европске уније 1991. године у циљу подстицања развоја у локалним руралним заједницама, кроз финансирање различитих активности. Од оснивања развијан је у оквиру другог стуба Заједничке пољопривредне политике. Приступ обезбеђује локалним руралним заједницама инструменте за превазилажење идентификованих проблема, одржавање или унапређење конкурентности, те оптималну употребу локалних ресурса. За примену LEADER приступа на локалном нивоу, неопходно је оснивање Локалне акционе групе (ЛАГ) на одређеној руралној територији. ЛАГ је правно лице у чијем оснивању и раду учествују лица из јавног, приватног и цивилног сектора чиме се поштује мултисекторски приступ. Иницијатива подразумева креирање локалних стратегија руралног развоја (ЛСРР) од стране Локалне акционе групе. У циљу формирања функционалних партнерстава неопходан је рад на подизању нивоа информисаности руралног становништва и унапређења њихових капацитета. Подршка спровођењу локалних

стратегија руралног развоја планирана је мером 5 ИПАРД програма и њена имплементација почеће у четвртој години спровођења програма. Укупна планирана средства за реализацију ове мере износе 5.833.333,00 EUR.

Партиципативни приступ при управљању развојем руралних подручја је још увек на релативно ниском нивоу у Републици Србији. Према извештају Националне LEADER мреже из 2016.године, у Војводини постоји 12 регистрованих удружења основаних према LEADER принципу. Овоме треба додати и нове иницијативе из општина Кула, Сомбор и Апатин, а у најави је и прикључење других локалних заједница.

Слика 2. ЛАГ у Војводини

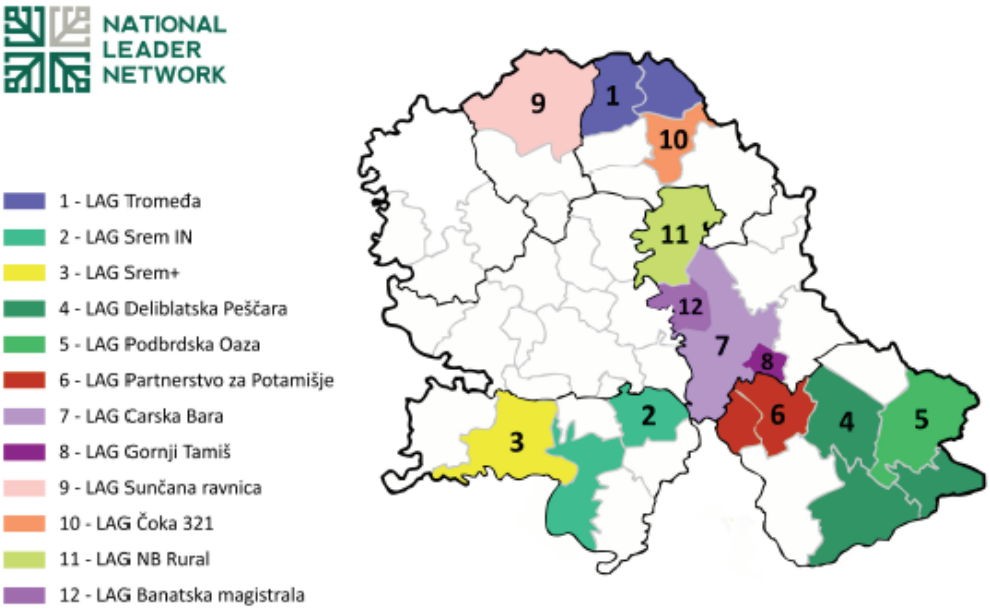

Извор: Национална LEADER мрежа

3.3.1. Улога подручја општине Сечањ у управљању локалним развојем према LEADER принципима

Актери из општине Сечањ узели су учешће у формирању ЛАГ-а Горњи Тамиш, која чине следећа насељена места: Ботош, Банатски Деспотовац, Лазарево, Златица, Сутјеска, Неузина, Јарковац, Бан. Дубица, Бока, Конак, Јаша Томић.

Активности општине у наредном периоду треба да буду усмерене ка информисању, едукацији и пружању подршке цивилном и приватном сектору за узимање учешћа у планирању развојних праваца подручја.

3.4. Националне мере

3.4.1. Стратегија пољопривреде и руралног развоја и Национални и локални програми подршке

На националном нивоу, основни документ који регулише питање руралног развоја је Стратегија пољопривреде и руралног развоја усвојена на период 2014-2024. Стратегија има за циљ да дефинише:

- правце будућег развоја пољопривреде и прехрамбене индустрије, засноване на концепту одрживог развоја, који афирмише очување животне средине и одрживо управљање природним ресурсима;
- модел подршке који би водио убрзавању развоја пољопривредно-прехрамбеног сектора, који има значајне потенцијале за повећање обима производње и дугорочно одржив раст конкурентности у окружењу ширем од локално-регионалног;
- правце будућих реформи пољопривредне политике и институционалног оквира.

У сврху реализације циљева постављених Стратегијом, за трогодишњи период усвајају се Национални програми. Мере предвиђене Програмом руралног развоја општине Сечањ усаглашене су са мерама предвиђеним Националним програмом руралног развоја 2018-2020.

Шема 1.Систем планирања политике подршке развоју пољопривреде и руралних подручја у Републици Србији

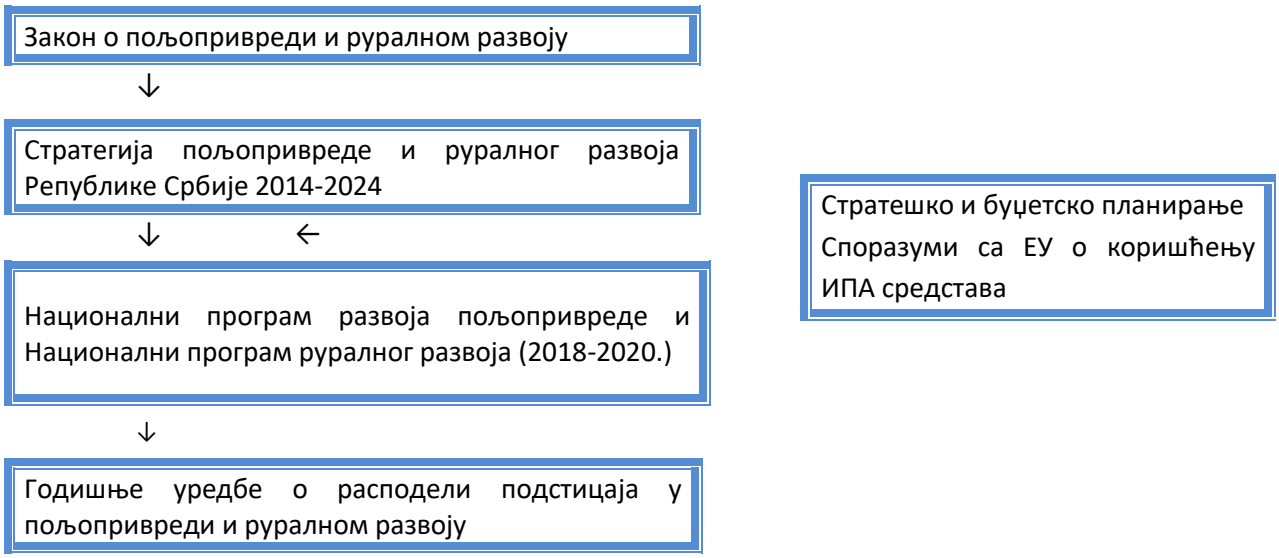

Извор: Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. Године

Национални програм руралног развоја, у складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју Републике Србије, дефинише пет група подстицаја намењених руралном развоју:

1. подстицаји за унапређење конкурентности у сектору пољопривредне производње и прераде пољопривредних производа;
2. подстицаји за очување и унапређење животне средине и природних ресурса;
3. подстицаји за диверзификацију дохотка и унапређење квалитета живота у руралним подручјима;
4. подстицаји за припрему и спровођење локалних стратегија руралног развоја;
5. подстицаји за унапређење система креирања и преноса знања.

Средства за спровођење НПРР за 2018.годину обезбеђена су Законом о буџету Републике Србије за 2018. годину у укупном износу од 5.250.778.000,00 динара.

3.5. Мере руралног развоја општине Сечањ

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Сечањ за 2018.годину пружа свеобухватну анализу подручја и истиче значајан просторни и сировински потенцијал општине. Наглашена је неопходност већег ангажовања радног контингента, а као делатности високог потенцијала за развој наводе се одгајивачке, прерађивачке, занатство и личне услуге и домаћа радиност.

Укупна средства издвојена за финансирање пољопривреде и руралног развоја од стране општине Сечањ износе 8.200.000,00 динара.

Табела 32.Планирана средства за финансирање мера пољопривреде и руралног развоја у општини Сечањ у 2018.

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	8.200.000,00
Планирана средства за директна плаћања	-
Планирана средства за кредитну подршку	1.200.000,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	5.500.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	1.500.000,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	-
Пренете обавезе	-

Извор: Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја општине Сечањ за 2018. годину

Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја доминирају у укупно планираним средствима. Оне обухватају инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава, издвојене са циљем повећања продуктивности и

конкурентности, као и унапређења квалитет производње. У оквиру ове мере финансираће се:

- подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, у износу од 1.000.000,00 динара;
- подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу, у износу од 1.000.000,00 динара;
- набавка машина, уређаја и опреме за наводњавање усева, у износу 1.000.000,00 динара;
- набавка нових пчелињих друштава, у износу од 1.500.000,00 динара;
- набавка опреме за пчеларство, у износу од 1.000.000,00 динара.

Узимајући у обзир да потребе за финансирањем иницијатива у области руралног развоја увелико премашују доступна средства, кроз акциони план документа биће пружени пројектни предлози са потенцијалним екстерним изворима финансирања намењеним како Локалној самоуправи, тако и осталим носиоцима развоја подручја.

4. Циљеви и мере руралног развоја општине Сечањ

4.1. Дефинисање жељене промене

Анализа стања указује на следеће:

- У општини Сечањ долази до значајног развоја рибарства које ипак није препознато стратешком основом;
- Мултисекторска сарадња (јавни, приватни и цивилни сектор) постоји али није у потпуности формализована кроз функционалне организације – постоји потреба за укључивањем насеља у Локалне акционе групе по LEADER принципу;
- Велик број дивљих депонија;
- Недовољно развијене друге активности пољопривредних газдинстава – мали прерадни капацитети, угоститељство, недовољна укљученост жена;
- Богатство природних ресурса – термоминералне воде;
- Површине под заштитом Предео изузетних одлика „Потамишје“;
- Недовољно развијено сточарство, и претежно млечно говедарство;
- Ратарство је доминантан облик пољопривредне производње (потреба за преусмеравњем ка другим облицима).

4.2. Дефинисање циљева

Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика која прати Закон о планском систему и чије усвајање се очекује, дефинише да се општи циљеви докумената

јавних политика преузимају из стратегије или концепта политике, и на основу истих разрађују посебни циљеви.

Програм руралног развоја општине Сечањ у највећој мери ослања се на Национални програм руралног развоја 2018-2020. Мере и пројекти дефинисани кроз Акциони план усаглашене су са пет дефинисаних приоритета Националног програма. Узимајући у обзир скромна средства која је Локална самоуправа у могућности да усмери на мере предвиђене годишњим програмима за пољопривреду и рурални развој, овим Програмом биће предложене акције које могу бити финансиране екстерно. Општи циљ је у складу са циљевима кровног локалног документа, Стратегије одрживог развоја општине Сечањ 2015 – 2020.

Овим Програмом дефинисани су следећи посебни циљеви:

1. Унапређење конкурентности у сектору пољопривредне производње и прераде пољопривредних производа и производа рибарства;
2. Развој руралног туризма и очување старих заната;
3. Подизање капацитета локалних актера за спровођење политике руралног развоја;
4. Заштита животне средине.

5. Акциони план за рурални развој општине Сечањ 2018-2020.

5.1. Пројектни предлози

Акциони план садржи мере и пројектне предлоге чијом реализацијом се остварују предложени циљеви Програма. Акциони план садржи све обавезне елементе дефинисане чланом 55. Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката. Акционим планом предложене су активности првенствено за Локалну самоуправу, као и оне за које је неопходна мултисекторска сарадња. Узимајући у обзир временски обухват Програма, дефинисани су пројектни предлози које је могуће реализовати у периоду од две године од усвајања Програма.

.

Табела 33. Акциони план

Општи циљ	Посебни циљеви	Мере	Оперативне активности и пројекти
Општина Сечањ је пограничнa општина са јаком пољопривредном базом, очуваном животном средином и познатим ловним и риболовним ппдручјима, у коју домаћи и страни туристи радо долазе како због препознатљивих манифестација, тако и због специфичне гастрономске понуде.	1. Унапређење конкурентности у сектору пољопривредне производње и прераде пољопривредних производа и производа рибарства	1.1. Повећање вредности пољопривредне производње	1.1.1. Подстицање активности прераде, наступа на тржишту и промоције пољопривредних производа
		1.2. Повећање вредности производа рибарства	1.2.1. Подстицање активности прераде, наступа на тржишту и промоције рибарства
	2. Развој руралног туризма и очување старих заната	2.1. Унапређење туристичке инфраструктуре	2.1.1. Изградња камперско – излетничког комплекса са уређењем плаже на Тамишу
		2.2. Унапређење услова рада ТО Сечањ	2.2.1. Опремање туристичког инфо центра, пословног простора и сувенирнице ТО Сечањ
		2.3. Креирање новог туристичког садржаја	2.3.1. Креирање културно-туристичке руте „Дворци Баната“
			2.3.2. Изградња капацитета за развој ловног и риболовног туризма
		2.4. Очување и промоција старих заната	2.4.1. Одржавање летњег кампа „Банатско руно Бока“
	3. Подизање капацитета локалних актера за спровођење политике руралног развоја	3.1. Промоција задругарства	3.1.1. Оснаживање капацитета задруга
		3.2. Спровођење LEADER приступа	3.2.1. Активирање и оснаживање Локалних акционих група којима припадају насеља из општине Сечањ
	4. Заштита животне средине	4.1. Очување заштићенихспоменика природе	4.1.1. Обнова споменика природе ’’Парк дворца у Конаку’’
		4.2. Едукације становништва	4.2.1. Едукације на тему заштите животне средине за децу и основце

Посебан циљ	**1. Унапређење конкурентности у сектору пољопривредне производње и прераде пољопривредних производа и производа рибарства**
Мера	**1.1. Повећање вредности пољопривредне производње**
Оперативна активност	**1.1.1. Подстицање активности прераде, наступа на тржишту и промоције пољопривредних производа**
Опис	Локална пољопривредна производња углавном је оријентисана на производњу и продају непрерађених производа. Такви производи тешко се диференцијају и постижу нижу цену на тржишту. У циљу обезбеђивања услова за изградњу прерадних капацитета, улога одговорних институција је првенствено у обезбеђивању пројектно – техничке документације и административне подршке.
Циљне групе	- Пољопривредни произвођачи, ЗЗ
Одговорне институције	ОУ Сечањ, РАВ, Покрајински сектретаријати
Рок	2 године
Индикативни буџет	
Индикатори	- Израђена документација за нове капацитете

Посебан циљ	**1. Унапређење конкурентности у сектору пољопривредне производње и прераде пољопривредних производа и производа рибарства**
Мера	**1.2. Повећање вредности производа рибарства**
Оперативна активност	**1.2.1. Подстицање активности прераде, наступа на тржишту и промоције производа рибарства**
Опис	Општина Сечањ одликована је високим потенцијалом за развој рибарства. Како би производи рибарства достигли вишу вредност на тржишту неопходна је изградња прерадних капацитета и увођење нове опреме. Активности одговорних институција првенствено је потребно усмерити на обезбеђивање пројектно – техничке документације за изградњу прерадних капацитета, суфинансирање нове опреме, те обезбеђивање административне подршке.
Циљне групе	- Рибњаци, произвођачи слатководних аквакултура
Одговорне институције	ОУ Сечањ, РАВ, Покрајински сектретаријати
Рок	2 године
Индикативни буџет	
Индикатори	- Израђена документација за нове капацитете

Посебан циљ	**2. Развој руралног туризма и очување старих заната**
Мера	**2.1. Унапређење туристичке инфраструктуре**
Оперативна активност	**2.1.1. Изградња камперско – излетничког комплекса са уређењем плаже на Тамишу**
Опис	У циљу обогаћивања туристичке понуде и афирмације природних потенцијала општине Сечањ, међу којима је и река Тамиш, планирано је неколико акција. Прва фаза обухвата изградњу кампа за који је већ израђено пројектно решење. Друга фаза подразумева уређење излетничког простора. Трећа фаза обухвата уређење плаже „Мамузе“ на Тамишу.
Циљне групе	- Ловци и риболовци - Бициклисти - Остале групе туриста - Становништво општине, првенствено млади
Одговорне институције	ТО Сечањ, ОУ, удружења која се баве туризмом
Рок	2 године
Индикативни буџет	6.400.000,00
Индикатори	- Број долазака туриста - Број ноћења - Приходи од туризма

Посебан циљ	**2. Развој руралног туризма и очување старих заната**
Мера	**2.2. Унапређење услова рада ТО Сечањ**
Оперативна активност	**2.2.1. Опремање туристичког инфо центра, пословног простора и сувенирнице ТО Сечањ**
Опис	Пројекат обухвата активности у циљу унапређења услова за рад делатника у области туризма. Модеран туристички центар ће допринети бољој презентацији туристичких потенцијала и створити угодан амбијент за пружање свих неопходних информација туристима. Такође, створиће се простор који пружа могућност удружењима која се баве производњом различитих традиционалних производа за излагање.
Циљне групе	- ТО Сечањ - Удружења која се баве туризмом - Туристи
Одговорне институције	ТО Сечањ
Рок	4 месеца
Индикативни буџет	1.100.000,00
Индикатори	- Квалитет туристичких услуга

Посебан циљ	**2.Развој руралног туризма и очување старих заната**
Мера	**2.3. Креирање новог туристичког садржаја**
Оперативна активност	**2.3.1. Креирање културно-туристичке руте „Дворци Баната“**
Опис	У месту Конак налазе се дворац „Данијел“ изграђен током XIX века, у коме је данас смештена ОШ. Окружује га парк које је један од најзначајних представника вртне уметности XIX века на територији Србије. Циљ пројекта је валоризација и очување културно историјских добара, као и њихово оспособљавање за тиристичке сврхе. Постојање двораца на територији других општина у окружењу (нпр. Дворац „Јагодић“ у Пландишту) пружа могућност за сарадњу и креирање заједничке туристичке понуде.
Циљне групе	- Туристи заинтересовани за културу и историју
Одговорне институције	ТО Сечањ, ОШ „Вук Караџић“ Конак, ТО општина у окружењу
Рок	1 година
Индикативни буџет	1.000.000,00
Индикатори	- Број туристичких рута - Број туристичких локалитета - Број долазака туриста - Број остварених ноћења

Посебан циљ	**2.Развој руралног туризма и очување старих заната**
Мера	**2.3. Креирање новог туристичког садржаја**
Оперативна активност	**2.3.2. Изградња капацитета за развој ловног и риболовног туризма**
Опис	Општина Сечањ поседује значајне потенцијале за развој ловног и риболовног туризма. Узимајући у обзир специфичности ових селективних облика туризма, неопходно је извршити едукацију делатника у области туризма са подручја.
Циљне групе	- ТО Сечањ - Представници удружења која делују у области туризма - Пружаоци угоститељских услуга
Одговорне институције	ТО Сечањ
Рок	6 месеци
Индикативни буџет	200.000,00
Индикатори	- Број едукованих делатника у области туризма

Посебан циљ	**2.Развој руралног туризма и очување старих заната**
Мера	**2.4. Очување и промоција старих заната**
Оперативна активност	**2.4.1. Одржавање летњег кампа „Банатско руно Бока“**
Опис	У циљу очувања и промоције старих заната осмишљен је камп „Банатско руно“ који се одржава током летњих месеци на Новом Тамишу. Намењен је првенствено љубитељима старих заната и онима који се залажу за њихово очување. Активности везане за одржавање кампа пружају значајне могућности за умрежавање цивилног сектора, али и за промоцију традиционалних заната и њихово коришћење у туристичке сврхе.
Циљне групе	- Представници цивилног сектора - Становници подручја заинтересовани за старе занате - Посетиоци
Одговорне институције	Удружење жена „Банатско руно Бока“, ТО Сечањ
Рок	8 месеци
Индикативни буџет	250.000,00
Индикатори	- Број посетилаца подручја - Број едукованих о старим занатима

Посебан циљ	**3. Подизање капацитета локалних актера за спровођење политике руралног развоја**
Мера	**3.1. Промоција задругарства**
Оперативна активност	**3.1.1. Оснаживање капацитета задруга**
Опис	Један од приоритета регионалне аграрне политике је и промоција задругарства са идејом опстанка малих произвођања на тржишту и подизања њихове конкурентности. Пројектне активности обухватају анимирање малих пољопривредних произвођача и осталих заинтересованих за укључивање у задруге, као и обуке о доступним фондовима и екстерном финансирању.
Циљне групе	- Постојеће задруге на подручју - Заинтересовани за партиципацију или оснивање нових задруга - Цивилни сектор
Одговорне институције	ОУ Сечањ, ЗЗ
Рок	4 месеца
Индикативни буџет	400.000,00
Индикатори	- Број едукованих - Број нових задруга

Посебан циљ	**3. Подизање капацитета локалних актера за спровођење политике руралног развоја**
Мера	**3.2. Спровођење LEADER приступа**
Оперативна активност	**3.2.1. Активирање и оснаживање Локалних акционих група којима припадају насеља општине Сечањ**
Опис	Локална акциона група окупља кључне актере из јавног, приватног и цивилног сектора на руралног подручју. Ради примене LEADER принципа и могућности које пружа ЛАГ, неопходно је информисање свих кључних актера као и спровођење циљаних обука на тему руралног развоја, пројектног менаџмента и екстерног финансирања, првенствено кроз IPARD фонд.
Циљне групе	- ЛАГ „Горњи Тамиш“ - Локални актери из јавног, приватног и цивилног сектора
Одговорне институције	ОУ Сечањ, ЛАГ
Рок	2 месеца
Индикативни буџет	400.000,00
Индикатори	- Број анимираних локалних актера - Број нових чланова ЛАГ-а - Број обучених чланова ЛАГ-а

Посебан циљ	**4. Заштита животне средине**
Мера	**4.1. Очување заштићених споменика природе**
Оперативна активност	**4.1.1. Обнова споменика природе ’’Парк дворца у Конаку’’**
Опис	Парк дворца у Конаку је један од најочуванијих вредних представника вртне уметности XIX века на територији Републике Србије. Парк је сачувао битна обележја уметничке стилизације и планске организације простора, те представља вредан споменик вртне уметности на овим просторима. Вредност парка произилази и из присуства примерака дендрофлоре знатне старости и импозантних димензија. Такође, парк садржи и неколико врста које су ретке за ово поднебље. Детаљном анализом стања парка приликом рада на студији заштите установљено је да је услед велике старости подлегао деградационим процесеима, па је потребно извршити његову стручну санацију. Први корак у овом процесу је израда пројекта обнове парка дворца у Конаку.
Циљне групе	- Становници општине Сечањ - Посетиоци подручја
Одговорне институције	ОУ Сечањ, ОШ „Вук Караџић“ Конак
Рок	6 месеци
Индикативни буџет	400.000,00
Индикатори	- Израђена документација

Посебан циљ	**4. Заштита животне средине**
Мера	**4.2. Едукације становништва**
Оперативна активност	**4.2.1. Едукације на тему заштите животне средине за децу и основце**
Опис	Велики проблем у управљању отпадом представља неконтролисано одлагање смећа путем дивљих депонија којих има по неколико у сваком насељу општине Сечањ. Услед несавесности, а у намери да се што једноставније реше свог отпада грађани неконтролисано бацају веће количине отпада стварајући тако дивља сметлишта на појединим локацијама. Локални план управљања отпадом базира се на санацији дивљих депонија, набавци механизације и изградњи трансфер станице. Поред тога, потребно је обезбедити едукације на ову тему, првенствено за најмлађе чланове друштва.
Циљне групе	- Деца и омладина
Одговорне институције	ОУ Сечањ, Удружења која делују у области заштите животне средине, Основне школе
Рок	4 месеца
Индикативни буџет	400.000,00
Индикатори	- Број едукованих

5.2. Ex-post Анализа ефеката

Ex-post Анализа ефеката[20] је аналитички процес који се реализује током спровођења, праћења и вредновања учинака мера усвојених у оквиру Програма руралног развоја општине Сечањ 2019 - 2020. у циљу преиспитивања и унапређења.

Ex-post анализа ефеката омогућава сагледавање стварних позитивних и негативних, директних и индиректних ефеката остварених реализацијом предложених мера. Анализу ће вршити Координационо тело, делегирано од стране Општинске управе, а препорука је да оно уврсти и чланове приватног и цивилног сектора. Узимајући у обзир да је период имплементације Програма две године, препорука је извршити анализу након прве године имплементације, те по завршетку рока на који је израђен Програм. Анализа ће обухватити ефекте које су предложене мере остварили на циљне групе дефинисане кроз пројектне предлоге.

[20]Предлог Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединих докумената јавних политика

Преглед табела, слика и графикона

Табела 1. Учесници радне групе 5
Табела 2. Општи подаци у поређењу са вишим територијалним јединицама..... 7
Табела 3.Кретање броја становника у насељима на подручју општине Сечањ у периоду 1991 – 2011. 8
Табела 4. Упоредни преглед кретања броја становника 1991 – 2011. 8
Табела 5. Просечна старост становништва Општине, према полу, у односу на област, АПВ и РС и удео становништва преко 65 година старости..... 9
Табела 6. Преглед 10 највећих предузећа на подручју општине Сечањ према броју запослених ...10
Табела 7. Просечне зараде, без пореза и доприноса, по запосленом, годишњи просек (у РСД) 11
Табела 8. Просечне зараде, без пореза и доприноса, по запосленом, годишњи просек за општине Средњобанатског управног округа (у РСД) 11
Табела 9. Регистрована запосленост у Републици Србији/годишњи просек за 2017.годину – општина Сечањ 11
Табела 10. Број незапослених лица у општини Сечањ према степену образовања и полу, у периоду 2013-2018. године.....13
Табела 11. Број незапослених лица у општини Сечањ према годинама старости и полу у периоду 2013 – 2018. године. 13
Табела 12. Број незапослених лица у општини Сечањ према дужии чекања на посао (подаци на 20.09.2018) 14
Табела 13. Јавне службе по насељеним местима.....16
Табела 14.Званична сметлишта у општини Сечањ које је потребно санирати након изградње трансфер станице за отпад.....29
Табела 15. Структура коришења земљишта са билансом површина.....32
Табела 16. Пољопривредна газдинства на подручју општине Сечањ 33
Табела 17.Структура располагања пољопривредим површинама 33
Табела 18. Структура запослених жена на пољопривредним газдинствима 33
Табела 19.Газдинства према броју чланова и стално запослених на газдинству 33
Табела 20. Најважније пољопривредне културе и пољопривредни производи по насељима 34
Табела 21. Преглед активних задруга на подручју општине Сечањ са основним подацима 35
Табела 22. Најзаступљеније пољопривредне културе 36
Табела 23.Преглед ратарских култура у периоду 2013 – 2017. 36
Табела 24. Преглед складишних капацитета на подручу општине Сечањ.....37
Табела 25. Структура повртарске производње на подручју Општине 37
Табела 26. Структура воћарске производње на подручју Општине.....38
Табела 27. Преглед стоке на територији Општине 39
Табела 28. Структура живине 39
Табела 29.Газдинства према другим профитабилним активностима у вези са газдинством 40
Табела 30. SWOT анализа 46
Табела 31. Приоритети руралног развоја – ЗПП 48
Табела 32.Планирана средства за финансирање мера пољопривреде и руралног развоја у општини Сечањ у 2018.....52
Табела 33. Акциони план.....55

Слика 1. Удаљеност општине Сечањ од већих центара..... 6
Слика 3. ЛАГ у Војводини 50

Графикон 1. Фазе у изради Програма руралног развоја општине Сечањ 4
Графикон 2.ЗПП након 2013.године: Од изазова до реформских циљева 47